

Часопис для українців у Чеській Республіці

пороги

Но 2

березень - квітень 2004

- Мукачево перетворилося в Палермо
- Слідами князя Лабірця
- Лілії в серці Вікторії Їхової

Наталі Руден:
**Усім
доведемо,
що вміємо!**

березень-квітень 2004

ПОРОГИ

Інформаційний
культурно-політичний
двомісячник
для українців у Чеській
Республіці

№2
березень - квітень
рік XII 2004

Видає:
Українська ініціатива в ЧР
Реєстрація: МК ČR/7044

Відповідальна редколегія:

Ленка Кнап
Богдан Райчинець
Рене Кочік
Олекса Лівінський (Україна)
Яна Леонтієва
Ріта Кіндлерова
Дмитро Карпенко
Мар'яна Буджерин

Художнє оформлення

та верстка:
Ондра Гулеш

Адреса редакції:
POROHY,
Mánesova 10,
120 00 Praha 2,
porohy@ukrajinci.cz
тел./факс: +420 222254476

Часопис друкується
із фінансовою допомогою
Уряду Чеської Республіки

Časopis je vydáván s finanční
podporou vlády České republiky.

За достовірність викладених
фактів відповідає автор статті.
Редакція залишає за
собою право не у всьому
погоджуватися з думками
і поглядами авторів,
скорочувати матеріали
і виправляти мову.
Рукописи не повертаються.

хроніка громади

Українська програма у чеському ефірі: FM 92,6

Празька україністика видає нову публікацію

Відкрито Інтернет-сторінки "Вдома в ЧР"

Шевченкіада "по-чеськи"

Остравське Чеське телебачення співпрацює з нацменшинами

4

празьке дзеркало

Все решта – компроміс!

Реєстрація товариства „УГКЦ в ЧР” відхилена

8

українська панорама

Никифор як кіногерой

Про що мовчать замки V – Жовківський замок

12

незалежність

Морські свинки української політики

Під час виборів в Мукачеві панував справжній бандитизм

Найбільші інвестори в Україні? Заробітчани!

Коротко

16

нашого квіту по всьому світу

Подорож слідами князя Лабірця

22

четверта хвиля

784 дні пекла

Заява СКУ з приводу торгівлі людьми

24

калейдоскоп

Гості, яким треба залишати прокислу кашу

„Ні, не для себе ти ростила у серці ті лілії...”

Книжки, диски

26

Любі читачі,

від першої редакційної наради, що зустрілася над номером, який тримаєте в руках, ми відходили невдоволені. Причиною цього незадоволення було відчуття нестачі цікавих тем, які ми могли б вам запропонувати. Сьогодні

я переконана, бо ці рядки виникають останніми, що навряд чи нам треба було так переживати.

Як завжди, не зрадила українська політична сцена, на нещастя для України і на щастя для журналістів — є про що писати. На сторінках Незалежності ви знову матимете можливість ознайомитись із останніми політичними подіями в Україні. Особливу увагу пропоную звернути на статтю про вибори в Мукачеві.

Не менш цікавою та інтригуючою є рубрика Празьке дзеркало. Після майже року приносимо далі інформації про події навколо Греко-католицької церкви в Празі та спроби реєструвати УГКЦ в ЧР. На сторінках наведеної рубрики ми для шанувальників мого та дизайнерства підготували інтерв'ю із однією з найвідоміших українок ЧР Наталією Руден, яка нещодавно празькій публіці представила свою нову модну колекцію.

З великою радістю повідомляю, що редакції часопису „Пороги” здійснилась одна із давніх мрій. В едиції „Ліміна” — що латинською мовою означає „пороги”, нам вдалось видати першу двомовну збірку поезій. Йдеться про твори найвизначнішого поета української еміграції та тзв. празької групи Євгена Маланюка під назвою „Під чужим небом”. Всі передплатники нашого часопису її отримають безкоштовно. Ця збірка не залишиться одиначкою, як я вже згадувала у минулому числі, цього року едицію „Ліміна” збагатить ще одна збірка поезій.

Тож бажаю приємних хвилин над другим номером нашого з вами часопису і до зустрічі на сторінках наступного.

lenka@ukrajinci.cz

Л. Косан

■ Українці Хомутова об'єднуються

Активного члена УЧР інж. Валерія Кулацького підкінець минулого року, точніше 15 грудня 2003р., обрано представником української національної громади у комітеті національних меншин міської ради Хомутова. Місто надало українській громаді приміщення за символічну ціну прямо у центрі. „Наша громада у Хомутові дуже велика, — сказав „Порогам” пан Кулацький. — Серед нас багато інтелігентів, національно свідомих та дуже добрих людей. І хочемо, щоб про це знали, тому над цим працюватимемо”. У зв'язку з цим пан Кулацький планує зареєструвати у Західній Чехії осередок УЧР, нав'язати в Україні офіційні контакти з Чернівецькою областю, провести круглий стіл на тему становища українців у Чеській Республіці. Волинянин Валерій Кулацький живе у Чехії понад 10 років і керує деревообробною фірмою.

закону чи наказу, який зобов'язував би нас забезпечувати україномовне висилання”, — додав директор.

Відновлення української програми на „Регіні” після паводків у 2002 році вимагали українські організації, а також Секретаріат Уряду ЧР з питань нацменшин. Українську програму можна було слухати вже у половині дев'яностих ХХ століття, за час її існування мінялися редактори й структура програми. Зауваження та пропозиції до нових випусків можна надсилати письмово на адресу „Porogiv” або інтернет-поштою на info@ukrajinci.cz.

дар

■ Вільшанські діти прямують на Вишеград

Українська ініціатива в ЧР, громадські об'єднання „Бодай” та „ТАП” від 8 до 15 травня організовують поїздку до Праги музичного хору Вільшанського дитячого будинку на традиційний музичний фестиваль „Високо, Вище, Вишеград”. Діти з українського дитбудинку за кордоном будуть уперше, і разом з чеськими дітьми тиждень проведуть репетицію. Час-

тина дітей проживатиме в просторах дитбудинку імені Єдлічки, решта — в родинних членів громадських об'єднань. Фестиваль матиме на меті інтеграцію дітей з вадами ментального розвитку, у ньому візьмуть участь визначні капели та театральні трупи. Наприклад, минулого року на ньому виступила словацька співачка Яна Кіршнер. Фестиваль підтримало Посольство України в ЧР, Генеральне Консульство ЧР у Львові, фірма „Мусіа”, парафіяни церков Святого Клементина та Святого Сальватора.

ол

■ Українська програма у чеському ефірі: FM 92,6

Нарешті можна почути українську мову в чеському ефірі. Перший випуск програми вийшов 5 квітня о 19:25 на радіо „Регіна”, і тепер її можна слухати щопонеділка. Як ми і повідомляли у минулому номері, програмі готує співпрацівник української редакції „Радіо Вільна Європа/Радіо „Свобода” Алла Снігур. П'ятихвилинний блок інформує слухачів

про актуальні політичні, економічні та спортивні події в Україні, акцентує також на діяльності українців у Чехії. За словами директора „Регіни” Яна Менгера, поки що неможливо виділити більше ефірного часу для української нацменшини, оскільки структура проекту і фінансова ситуація радіостанції не готові до цього. Тому наразі українські редактори не отримуватимуть ні копійки. На запитання, чому англomовна програма має аж 25 хвилин і з'являється у ефірі о 19:00 перед українською, Менгер відповів, що вона дотується зацікавленими установами. „Нема-

■ Празька україністика видає нову публікацію

„Україна у свідомості чехів — майбутнє у традиції”. Під такою назвою буде видано нову публікацію, при-

■ Відкрито Інтернет-сторінки “Вдома в ЧР”

Нові Інтернет-сторінки www.cizinci.cz та www.domavcr.cz були презентовані працівниками Міжнародної Організації з Питань Міграції (IOM) і Міністерства Праці та Соціальних Справ Чеської Республіки (MPSV ČR) на прес-конференції 30 березня. Перша, лише чеськомовна, сторінка адресована передусім працівникам Міністерства та чеських Центрів зайнятості, які працюють з іноземцями, що перебувають на території Чехії. Однак корисні інформації на цій загальнодоступній сторінці зможуть знайти також і пересічні чеські громадяни, які просто цікавляться життям іноземців та меншин в Чехії. Тут знайти інформацію про законодавчі зміни щодо перебування іноземців в ЧР, пов'язані зі вступом Чеської Республіки до Європейського Союзу. А, наприклад, у рубриці “Lidé a země” (“Люди та Країни”) просто і доступно описуються вибрані країни, з яких люди мігрують до Чеської Республіки. Сторінки www.domavcr.cz навпаки, розраховані на іноземців, які вирішують проблеми, пов'язані з перебуванням на території Чехії. На сьогодні сторінки пропонують шість мовних мутацій. Українська версія сторінок www.domavcr.cz розроблялася у тісній співпраці із Українською Ініціативою. Потребуйте оформити дозвіл на постійне місце проживання в ЧР? Хочете дізнатися про можливості навчання в Чехії? Маєте питання стосовно оформлення документів на дитину, яка народилася на території Чехії? Хочете знати, чи ваш роботодавець дотримується всіх необхідних умов працевлаштування? Чи маєте Ви право на соціальне забезпечення? Відповіді на ці та багато інших питань можна знайти за вище згаданими адресами. Сторінки зроблені для людей, які прагнуть інформації “з перших рук”, воліють не довіряти чулкам та досить часто підозрілим і неправдивим інформаціям різних агентур та посередників, які зловживають на незнанні прав та законів країни, що стала їхньою другою домівкою.

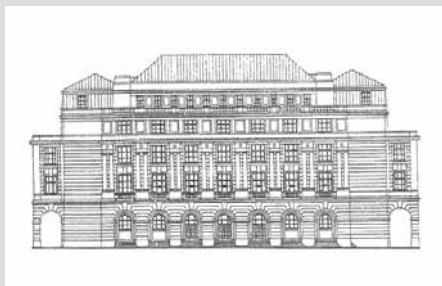
Яна Леонтієва

свячену І славистичному конгресу, що відбувся 75 років тому у Празі. За словами слависта професора Іржі Марвана, академічного завідувача проекту публікації, автора передмови, будинок Філософського факультету у Празі став тоді центром славистичного світу, і сама славистика стала світовою. Публікація містить шість статей студентів-україністів та українців-аспірантів Філософського факультету КУ, які висвітлюють українсько-славистичні та, зокрема, українсько-чеські інтелектуальні стосунки ХХ століття.

На перших сторінках можна буде прочитати про “П’ятнадцять років празької українистики”. Хронологічний перегляд досягнень празької українистики допоможе читачеві зорієнтуватися у публікаціях, що друкувалися з 1989 року. Найбільше досягнення чеської українистики — українсько-чеський двотомний словник (1994, 1996), лінгвістичні роботи українців О. Лешки, Н. Савицького, Р. Шишкової, історичні дослідження Б. Зілінського чи художні переклади української прози чеською мовою Р. Кіндлерової.

Автори брошури доторкаються теми

Українського Вільного Університету та української міжвоєнної еміграції в українських періодичних виданнях, по-новому аналізують життя й діяльність Євгена Маланюка, інформують про забуті українські воєнні табори у міжвоєнній Чехословаччині. “Дві статті українсько-хорватських відносин” розкривають маловідомі історичні моменти із життя Івана Гундуліча та Юрая Крізаніча, двох хорватських письменників з періоду бароко, у яких були цікаві зауваження щодо закордонної політики України XVI-XVII століть. Відомим празьким українцям, лінгвісту Миколі Затовканюку та літературознавцеві Вацлаву Жидліцькому присвячені

статті, що нагадують читачеві не тільки життя науковців, але й складні історичні шляхи розвитку празької українистики. Консультаційними порадами збагатили роботу авторського колективу перекладач, літературознавець Алена Моравкова та історик Богдан Зілінський з Праги.

Післямову, яка у ширшому понятті характеризує нашу спадщину колишньої української інтелігенції на чеських теренах, сучасну ситуацію європейської України та інтелектуальний рівень чесько-українських відносин написав Микола Дем’янчук, завідувач кафедри філософії Західночеського Університету в Пльзні, вказавши таким чином на майбутнє українистики у рамках чеської традиції.

дар

Українська ініціатива в ЧР повідомляє, що 12 березня 2004 року упокоївся пан доц. ЯРОСЛАВ БАБ'ЮК, колишній голова ОУПУ. Похорон відбувся у п'ятницю 19 березня. Вічна Їмму Пам'ять!

■ Шевченкіада “по-чеськи”

Українська громада у Чехії завжди урочисто відзначає шевченківські дні, але цього року з нагоди 190-річчя з дня народження Кобзаря було особливо багато заходів. 6 березня Об'єднання українців у ЧР організувало концерт у празькому готелі “Legie”. Перед численною публікою виступили українські оперні співаки, діти читали вірші Тараса, можна було покуштувати українські традиційні страви і поспілкуватися.

У Якубській галереї...

Томаш Вашут

9 березня у просторах слов'янської бібліотеки у Клементинумі розпочалася виставка видань творів Шевченка та про нього. У відкритті виставки взяли участь представники українських організацій, посольства України в ЧР та українистики Карлового університету, а “Барвінок” заспівав пісні на шевченкові тексти. 12 березня у Якубській галереї у Празі-1 Українська ініціатива запросила шанувальників красивого письменства на вечір “Сучасна українська література у чеських перекладах”. Українознавці Томаш Вашут, Ріта Кіндлерова та інші читали перекладені чеською мовою твори Юрія Андруховича, Оксани Забужко, Петра Мідянки. “Обніміться ж, брати мої, молю вас, благаю!”, - під таким гаслом Об'єднання українців та прихильників України провело концерт в залі Архієрейської гімназії у Пра-

зі-2. Перед глядачами виступили хор Святого Володимира, солістка Національного слезькоморавського театру Тетяна Тесля, соліст плезеньського Театру Євген Шокало та лауреат всеукраїнських і міжнародних фестивалів Володимир Коциловський. 13 березня в Оставі регіональна організація ОУПУ також провела Шевченківський вечір, у якому взяли участь український консул в Брні Володимир Буркало, академік Микола Мушинка зі Словащини, чехи, поляки й українці. На вечорі 8-річна Анетка Бжуськова продемонструвала чудову гру на флейті, а учениця 6 класу Луція Цурусова декламувала вірші Тараса. Можна було оглянути виставку видань “Кобзаря” з 1922 року аж до сьогоднішнього дня, які зі своєї збірки принесли Василь Ваник та Микола Мушинка.

пор

■ Остравське Чеське телебачення співпрацює з нацменшинами

Редактори остравської студії Чеського телебачення виявили бажання тісніше співпрацювати з деякими, між ними й українськими, організаціями, які репрезентують інтереси поодиноких нацменшин в ЧР. Як і торік, на засіданні Ради національних меншин з питань Чеського телебачення, представники нацменшин в ЧР зустрілись у Празі 2 квітня, щоб обговорити обмін інформації між ЧТ та навколишнім світом.

Головна редакторка мультинаціональної програми “Вавилон” Марта Свозилова зазначила, що прислуховуватиметься до зауважень з боку нацменшин. “Вавилон” можна дивитися завжди у п'ятницю о 18:40, це програма про нацменшини і для них. Дискусію поживавив Антонін Трш, празький драматург й автор концепції мультикультурної передачі “Великий віз”, яку показують щопонеділка о 17:35. Трш, на жаль, перебив конструктивну дискусію

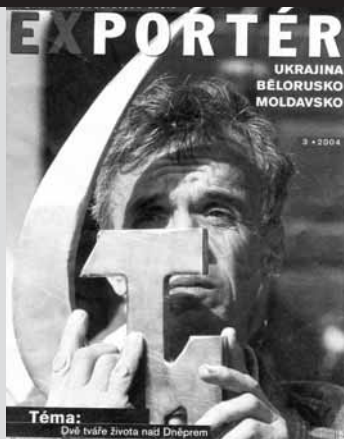

сію представників нацменшин з Мартою Свозиловою, підкреслюючи, що “для двох програм подібного типу не буде у концепції ЧТ виділено ефірний час”. Зауваження призвели конкурентів з ЧТ до особистих суперечок, які, напевно, не допомагають розвитку якісного ефіру, засвідчили складність відносин між регіональними редакціями і проблему фінансування ЧТ. Ведуча засідання, заступник голови Секретаріату Уряду ЧР з питань нацменшин,

журналістка Ярміла Балажова зазначила, що празьке ЧТ не відповідало на листи й не намагалось вести діалог з нацменшинами, продовжуючи сліпу теорію “про нас без нас”. На відміну від мовчання празького ЧТ остравські колеги від осені минулого року транслюють регіональні вісті польською мовою, з чим пов'язано й виникнення польської редакції.

На засіданні домовились заснувати інформаційну мережу, у якій обговорюватимуться і розвиватимуться теми остравського “Вавилону”. Автори навіть очікують критичні аналізи з боку глядачів. Марта Свозилова вкінці підтвердила, що остравська редакція не відмовляється від пропозицій ззовні, розвиватиме яку-небудь об'єктивну співпрацю, яка надходитиме від організацій. “Ми готові співпрацювати” — зазначила редакторка остравського висилання.

дар

► Порадник для економічних зв'язків з Україною

Березневе число часопису "Експортер", який видає щомісяця газета "Господаржске новіни", було цілком присвячене Україні, а також Білорусі та Молдові. Як зазначив редактор часопису Мілан Мостин, лише минулого року обсяг торгівлі між Україною та Чехією склав шість мільйонів доларів — на дванадцять відсотків більше, ніж позаминулого року. У зв'язку з покращенням економічної ситуації на Україні для чеських експортерів відкриваються нові перспективи. "З Україною Чехія має глибокі зв'язки", — пише у передмові редактор.

Часопис містить досить об'єктивний репортаж з Києва та околиць, у якому розповідається про суміш капіталізму й соціалізму в українській столиці, матеріал про чеську національну меншину на Україні, аналіз економічного розвитку. У рубриці "Економічний путівник" розповідається про умови в'їзду до країни, митні правила, подорожування автомобілем та громадським транспортом, харчування, гроші, ціни, мову, медичне обслуговування, зв'язок тощо. Чеський підприємець розповідає про свій досвід ведення бізнесу на Україні, експерти Палати економічних зв'язків з країнами СНД, "Шкоди", Чеського експортного банку, "Чех трейду" та інших визначних інституцій — про чеський експорт, інвестиційні можливості, ринки України, Білорусі та Молдови.

ОЛ

► В Акрополісі варився "Борщ"

Українське рок-тріо "Борщ" виступило у празькому клубі "Акрополіс". Виступ, що відбувся 3 квітня ц.р. організував Форум українців ЧР. Тріо за участі Олександра Піпи, Юрія Здоренка та Вітольда Скорженка, виконує один з найрадикальніших напрямів сучасного альтернативного року. Воно відоме, зокрема, двома першими музикантами, які свого часу грали у "ВВ". Публіці особливо сподобались композиції "Аудіо-Відео", "Веселковий твіст" та інші, музикантів кілька разів викликали на біс. Молоді празькі українці добре "відтяглись" на виступі "Борща", відвідали концерт і кілька десятків чехів.

ОЛ

Українець, який має друзів і ходить до корчми – виняток...

Коментар до однієї статті у провідному тижневику

Текст: Богдан РАЙЧИНЕЦЬ,
Олекса ЛІВІНСЬКИЙ

Останнім часом чеська журналістика проявляє особливу зацікавленість "українським питанням". Телебачення й газети наперебій прагнуть розповісти про те, як українці їздять до ЧР на заробітки, які труднощі їх очікують, як над ними знущуються майже демонічні "клієнти", бюрократи чи рекетири. Автори подібних публікацій здебільшого мають добру волю, хочуть змінити чеське негативне уявлення про українців, але у гонінні за сенсацією все одно залишаються у полоні стереотипів.

Яскравим свідченням цьому стала стаття заступника редактора "Респекту" Марека Швєглі у цьому ж виданні під вже принизливо-іронічною назвою "Страхітливі рятівники з України". Автор протягом трьох місяців звертався по допомогу до кількох представників УІЧР та українських заробітчан. Виглядало, що готує дуже серйозну, зовсім нову публікацію. Але багатьом читачам довелося розчаруватися...

Хоч пан Швєгла намагається вийти за межі загальноприйнятого поняття "Українці для більшості людей є або кримінальниками, або працівними бідняками", загальне враження від статті залишається саме таким. Напівміфічна "клієнтська система" залишилась головною темою статті, яка отримала у виданні основний — аж на три сторінки — простір. Глибшої інформації про українців тут, звісно, немає. Виявляється, українці, які ходять до корчми на пиво і мають друзів-чехів, є якимись особливими, винятково-поодинокими, а в більшості українці — нібито якісь недоступні, загадкові і чужі... Таких статей вже було сотні, і нічого нового автор не розкрив. Таке враження, що він просто узагальнив слова співрозмовників, попередні матеріали, які з'являлись у мас-медіа, і поодинокі історії мігрантів.

Крім того, ця серйозна публіцистична стаття містила кілька грубих інформаційних помилок — наприклад, що українців у ЧР є 60 тисяч, хоча насправді їх є трошки більше як 42 тисячі (громадян ЧР та громадян України з постійним проживанням у ЧР). Є помилки у прізвищах, посадах співрозмовників, поплутано роки еміграції, Українську Господарську академію в Подебрадах названо університетом тощо.

Залишається лише зітхнути над рівнем чеської серйозної журналістики, яка борсається у полоні сенсації та стереотипів. Наразі їй не цікавить позитивний досвід чесько-української співпраці — наприклад, переклади з української до чеської, українські гуртки, хори, церква, інтелігенція, об'єднання, преса, футбол, українська авіакомпанія, український радіоэфір, україністика у вузах, українська музика, концерти, бали, конференції чи, наприклад, український ресторан з українською горілкою...

P.S. Над стереотипом "поганої України" попрацював, крім того, ще й відомий фотограф Ян Шібік, розмістивши у Клементинумі, серед жажливих образів з охоплених війною Ліберії, Індії чи Іраку, світлина дитячої токсикоманії у Києві і статтю про це з того ж "Респекту". Цьому сумному явищу заперечити не можна. Але невже обкурених, п'яних чи наркотично залежних немає у Чехії чи навколишніх країнах, скажімо, на "Народній Тржіді" чи Головному вокзалі, щоб їх не можна було сфотографувати? Виставку з цього можна зробити не менш сенсаційну...

Уникнути сірості та уніформи – мета кожної модної марки. Але не всі з них так гостро впадають в око своїм своєрідним виразом, як марка Наталі Руден. Починаючи з 1990 року, з конкурсу молодих дизайнерів “Ніна Річчі”, Наталі Руден щороку з великим успіхом представляє свої нові колекції. Їхня висока художня якість визнана премією Масарикової академії мистецтва за творчу діяльність і презентацією оригінальних моделей Наталі Руден у багатьох музеях. Колекції Наталі Руден були представлені на переглядах в Торонто, Нью-Йорку, Лондоні, Петербурзі.

Розмовляв
Олекса
ЛІВІНСЬКИЙ

Наталі Руден:

Все решта – компроміс!

Українка, якою захоплюється Прага

У 2003 році для прязкої презентації Наталі Руден обрали привабливі індустріальні простори Екотехнічного музею. Цей визначний об'єкт чеської промислової архітектури витворив гострий контраст до краси та пишного об'єму моделей та смислової досконалості Андрії Верешової — обличчя марки минулого року. 6 квітня цього року у Баррандовських просторах Наталі Руден представила свою нову колекцію. Як і очікувалось, акція стала визначною подією у цьому сезоні мод, пройшла у бразильському стилі з танцем, музикою і великим обговоренням. Акцію відстежували і "Пороги", яким вдалось після цього зустрітись з "празькою киянкою" Наталією Руден, однією з найвідоміших українок у Чехії.

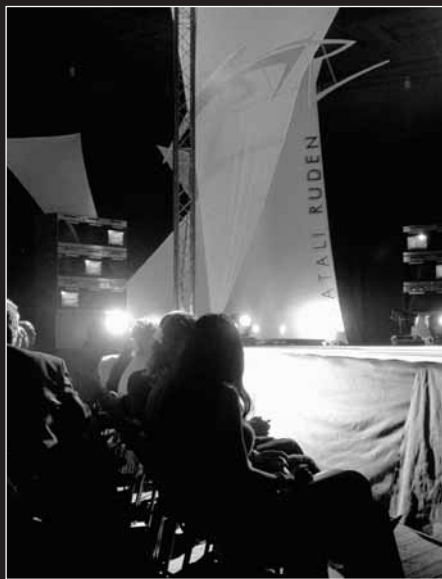
З чого все починалось?

Моя мама була художником-модельєром, та я ніколи не думала, що також зв'яжу свою долю з цією професією. Навіть не хотіла цього. Я займалась спортом — тенісом. А потім прийшов у житті перелом: у 9 класі, за одну ніч, вирішила стати модельєром. Почалась серйозна робота, вступила в Київський інститут легкої промисловості, який сьогодні називається Академією дизайну. Там зустріла свого майбутнього чоловіка - чеха. По закінченні інституту у 1992 році ми переїхали до Чехії, до Оломоуца, потім Зліна. У Зліні було дуже багато показів, після революції там почалось активне ділове життя, адже позначався вплив Томаша Баті. Донині я спілкуюся з багатьма людьми саме звідти. У тому ж 1992 році ще з Києва я привезла колекцію, яку показували на Празьких днях моди. Складно, втім, було не зі столиці робити якісь кроки, і у 1996 році ми переїхали до Праги.

Не було у Вас особливостей у кар'єрі у зв'язку з тим, що Ви з України?

Я розумію, що Ви хочете сказати... Мене багато про це питали, але я ніколи особисто не зустрілась із якимись грубощами. Коли ми переїхали в Оломоуц, де, як відомо, був великий контингент радянських військ, і тому можна було очікувати не дуже дружнє ставлення до українців чи росіян, нічого ніколи я не чула, жодного грубого слова. Може, тому що мала щастя на людей. Я нікого не провокувала. Коли почала працювати в моді, то не я особисто, а через інших людей мені доводилось чути думку, що мода з України тут нікого не цікавитиме, ніяку кар'єру тут не зробиш тощо... Але характер у нас такий, що "ми їм усім доведемо, що вміємо!" І, я вважаю, якщо працювати і намагатися, то все вдається.

Вважаєте, що є якась різниця у тому, як вдягаються тут і в Україні? У моді, смаках?
В Україні, думаю, краще одягаються. Не

можу точно сказати, чи всюди в Україні, але у Києві точно, ніж тут, у Празі. Ми маємо більш яскраві, навіть нахабні у доброму смислі цього слова, смаки. Якщо жінка у нас красива, то вона покаже свою красу. Наші жінки вміють свою красу показати краще, ніж чешки. Навіть якщо грошей немає.

Ваші колекції розраховані на тих, хто має гроші...

Інакше я б узагалі не могла працювати... (Сміється)

Звідки Ви берете інспірації, що Вас штовхає на розробку нових колекцій?..

Раніше мене завжди надихали архітектурні форми, кубізм, живопис, але, зрештою, коли постійно працюєш, лише цим надихатися складно. Останнім часом орієнтуюсь за настроєм, тим, що літає у повітрі. Хочеться кольору, відкритих соковитих барв, сонця неба, бо їх так мало. І ця остання колекція показує прагнення життя. Вона не має назви, але вона така уся яскрава...

Просто я хотіла показати, що у цьому році треба перевернути щось у житті...

Яку Ви вбачаєте різницю у колекціях, які розробляєте навесні чи восени...

Звісно, у матеріалах і кольорах. Улітку я собі можу дозволити яскраві кольори, взимку ця гамма більш приглушена. Було б смішно вийти у малиновому пальто. Може, на показі й так, але я намагаюсь розробити такі моделі, які у результаті можна би було і носити...

І як у цьому успіхи?

Та ми усі колекції продаємо! Навпаки, ми минулого року розробляли колекцію для фірми "Яблонекс", і вся ця колекція залишилась у них. Потім у магазинах питались, казали, що не вистачає. Ця фірма презентувала свою всесвітню відому біжутерію разом з нашою колекцією.

Відомою є Ваша співпраця з текстильними фірмами...

Ми розробили колекцію для фірми "Отаван", яка називатиметься "Наталі Руден — Отаван". Це була б доволі дешева серія, доступна для більшості людей, яка розроблятиметься на фабриці і продаватиметься по всій країні.

Є у вас якась співпраця з українськими фірмами?..

- Ні, поки що ні, але саме зараз я про це думаю, хотіла би потрапити на який-небудь показ. Я колись була на показах у Києві, і навіть продавала якийсь час, але це не мало якийсь особливий фінансовий прибуток. Це було лише для мене. На це літо я запланувала розробити певні контакти і в Україні. Я поки що не маю такі великі серії, які б можна було робити в Україні, а потім везти сюди. Лише якщо почнеться продаж в Україні.

Чи працюють для вас українці, українки?

Раніше працювали, коли ми мали своє виробництво. У них була добра якість роботи. Єдине, що завжди їм заважали якісь побічні проблеми — у особистому житті, з документами тощо.. Але у роботі були, справді, найкращі.

Ваш бізнес вважається непростим, наскільки у ньому жорстка конкуренція?

Мушу зізнатися, що конкуренції я не відчую. Це навіть дивно. Єдине, що мені інколи бракує, то це сила змусити себе продовжити працювати, не зупинятися, розробляти нові і нові колекції. Може це й не скромно буде сказано, але якщо я хочу, то конкуренція мені не заважатиме. Все йде у мене зовсім іншими шляхами. Найбільша моя проблема — вчасно все зробити.

✕

Реєстрація товариства „УГКЦ в ЧР” відхилена

Але українці мають належне місце у греко-католицькій церкві, каже єпископ Ладислав Гучко

Текст: Ленка КНАП, Олекса ЛІВІНСЬКИЙ, Фото: Ондра ГУЛЕСШ

Влітку минулого року численна група українських віруючих греко-католицького обряду висловились за створення екзархату Української Греко-католицької церкви в Чехії. Ініціативна група була створена після висвячення єпископом о. Ладислава Гучка, який родом зі Словаччини. Однак ця пропозиція не знайшла підтримки ні у Ватикані, ні у Львові, ні у Міністерстві Культури Чехії, де намагались зареєструвати УГКЦ в ЧР.

Нагадаємо, що минулого року єпископ ГКЦ у Чехії Іван Лявинець вийшов на пенсію. У зв'язку з цим багаточисельні українські греко-католики у Чехії сподівалися, що Ватикан призначить нового єпископа, який відповідатиме на національні та духовні прагнення громади.

Звістка про те, що новим єпископом має стати виходець зі Словаччини о. Ладислав Гучко, викликала під час його висвячення численні протести, які були підтримані місцевими василіанами. Згодом новий єпископ попередив протестуючих, що їхні дії були бешкетництвом та порушенням церковного обряду, що вважається кримінальним злочином, і у разі повторення акцій протесту "буде змушений, хоч дуже не радо, подати в суд на зловмисника, а у іноземців вимагати анулювання чинності довгострокової візи". Єпископ також посилався на покарання відповідно церковних канонів. Втім він заявив, що тиск та ультиматуми мети не досягнуть, і висловив готовність до діалогу.

Після цього виникла ініціативна група створення Української Греко-католицької Церкви в Чехії, яка заявила, що не в силі прийняти Владику Ладислава Гучка як свого пастиря. Апостольського Нунція вона попросила заснувати УГКЦ в ЧР, яка була б підпорядкована Архієпископу Кир Любомиру Кардиналу Гузару, Главі УГКЦ. У храмах, де найчастіше збираються українці, був оголошений збір підписів на підтримку офіційної реєстрації УГКЦ в Чехії та надання українського греко-католицького Єпископа. Ініціативна група просила Ватикан створити церкву свого права ("Sui Iuris") згідно Кодексу Канонів Східних Церков.

Відхилення заяви про реєстрацію УГКЦ в ЧР

У серпні минулого року Міністерству культури Чеської Республіки була подана заява про реєстрацію релігійного товариства „Українська Греко-католицька церква” в ЧР. У березні цього року міністерство реєстрацію відхилило. Як аргументують чиновники міністерства, заява була непо-

вна, оскільки бракувало багато законом встановлених відомостей. Міністерство двічі зверталося до осіб, які ждали реєстрації, щоби доповнили дані. Двічі були подані нові документи, які, втім, не виконали вимог і внесли ще більше питань. Зрештою, групі віруючих було відмовлено у реєстрації. Причиною було наведено ряд недоліків і недотримання законів ЧР. Крім того, чиновники міністерства звернулися до кардинала Любомира Гузара, папського нунція Ервіна Йозефа Ендера і до Чеської конференції єпископів із проханням висловити свою позицію. Своїми відповідями вони здебільшого не підтримали ініціаторів створення товариства.

Як зазначається у рішенні, у заяві про реєстрацію були допущені такі помилки: не було наведено юридичної адреси; не було встановлено статутарний орган; не було специфіковано ухвалення змін у статутарних документах; не були наведені зв'язки із зарубіжжям; не було наведено, які церковні органи мають стати церковними юридичними особами; не були вказані права та обов'язки осіб, які належать до релігійного товариства. Посилалось лише на те, що товариство керується у своїй діяльності Кодексом Канонів для Східних Церков - CCEO (Kodex Canonum Ecclesiarum Orientalium), текст якого відмовились прикласти до заяви.

Нунцій Е. Й. Ендер у відповіді МКЧР написав, що у Католицькій церкві заявляти про реєстрацію можуть лише церковні авторитети. Громада приватних осіб, якою б великою вона не була, цього зробити не може. Якщо закони держави таку можливість дозволяють, дану церкву Католицька церква не визнавала б. Кардинал Гузар відповів, що хоча і йдеться про віруючих, які належать до церкви, Патріархом якої він є, вони перебувають на території, де він не

монс. Ладислав Гучко

має права робити які-небудь зміни. Також сказав, що, на його думку, реєстрація даної церкви непотрібна і що вірить, що ГКЦ в ЧР сама зможе розібратися. Подібна відповідь прийшла і від Чеської конференції єпископів. Із Риму прийшла відповідь, що вважають реєстрацію УГКЦ у ЧР невідповідною.

Міністерство у своєму рішенні навело приклад того, як можуть українські віруючі законно, із допомогою свого Патріарха, за посередництвом візитатора з Риму правильно та законно зареєструвати УГКЦ у ЧР. У закінченні було наведено, що ті, хто подав на МКЧР заяву про реєстрацію УГКЦ, не мав жодних знань зі східного (та й західного) права та науки. У примітці було наведено, що у міністерства є побоювання щодо міжнаціональних проблем та про рівноправність громадян з боку представників незареєстрованої УГКЦ в ЧР.

Церква є наднаціональною, вважає Ладислав Гучко

Єпископ Греко-католицької церкви Ладислав Гучко вважає ситуацію, яка виникла

навколо його висвячення та діяльності, навмисне перебільшеною та спровокованою. У розмові з представниками української громади в Чехії він підкреслив, що церква у теперішній час повинна, передусім, захищати Євангеліє, а не захищати національні інтереси. "В Чеській Республіці до греко-католиків зголошуються не лише українці, а й угорці, словаки, румуни, болгар, греки і навіть два в'єтнамці, - сказав Єпископ. - Церкви у нинішній час інтенсивно спілкуються між собою для того, щоб Слово Боже було почуте і сприйняте більшою кількістю людей. Одну Церкву неможливо вже виокремити. І в Україні до Греко-католицької церкви належить багато представників інших національностей, вона не є лише для українців. Але є українська, оскільки знаходиться на Україні". За його словами, це не означає, що окремі національності не можуть у рамках однієї церкви знайти своє місце. Віруючі повинні чути у церкві свою мову, могли сповідатися нею, навчатися тощо, переконаний єпископ. Зараз, зазначає він, так і є, проводяться богослужіння українською, для українців є вікаріат.

Громадян Чеської Республіки греко-католицького віросповідання, за останніми соціологічними даними, є близько восьми тисяч. Розходитьса само собою про громадян ЧР та про іноземців із дозолом для довготривалого перебування. З них півтори тисячі українців, дві з половиною тисяч чехів, 2,8 тисяч — словаки. Більше навіть, каже він, українських римо-католиків, ніж греко-католиків. В Чехії ж 20 греко-католицьких парохій, де можна служити українською мовою. "Маємо до 20 активних священиків, які можуть служити українською, з того в Празі — один, є священики у Брні, Оломоуці, Оставі, Карлових Варах, Ліберці. Шість священиків походять з України, тут вивчилися і залишилися служити. У Празі один раз на тиждень проводиться богослужіння українською мовою, є також змішані старослов'янсько-українські служби, також служби словацькою мовою. Однією з головних проблем для відкриття нових парафій є відсутність житла для священиків", - зазначив він.

Єпископ Гучко заперечив, що у статутних документах Греко-католицька церква в Чехії зареєстрована як русинська. "У 1996 році папа йменував новий екзархат у Чехії із Собором Святого Климента, і наголошував, що Греко-католицька церква має служити усім вірникам цього обряду", - сказав він. Він показав статут екзархату, де ніде не згадується про те, що ГКЦ в ЧР є русинська. „Можна говорити лишень про „русинську” традицію, яка виходить із традиції грекокатоликів Австро-Угорської монархії”, - пояснив. Також міфом назвав те, що він не має жодного стосунку до східного обряду чи є "латинізатором", який "не розуміє українців". "Перед висвяченням я перебував у Празі лише місяць, перед тим служив у Кошицях, а виростав у Пряшеві у греко-католицькій сім'ї. Микулаш Руснак, брат моєї бабусі, був одним із найвизначніших східних теологів бувшої Чехословаччини. Жив і працював у Пряшеві в 1900-1950 рр. і до його писемної спадщини зраховується 200 творів", - продовжив Єпископ. Він продемонстрував книгу власного авторства, яка написана італійською мовою, назву якої можна перекласти як "Протиставлення та примирення", де порівнюють західний та східний підхід до Віри. Книга ґрунтується на працях таких відомих мислителів, як Бердяєв, Булгаков, Сковорода.

Ініціатива створення УГКЦ в ЧР, за словами Єпископа, належала значною мірою певній групі віруючих, які мають добру волю і великий авторитет серед українців греко-католицького обряду, однак особисте непорозуміння з нею переросло у несподіване і нікому не потрібне протистояння.

✕

Никифор як кіногерой

Никифор – так в дитинстві називали людину, яка сьогодні зараховується до п'ятірки найбільш відомих у світі митців жанру так званого наївного живопису. Нещодавно у відомому польському курорті Криниця, що на Лемківщині, розпочалися зйомки фільму про останні роки його життя, який відомий польський режисер Кшиштоф Краузе готує на осінь показати на найбільшому фестивалі польських фільмів.

Текст: Петро ТИМА

Українська тема, українці як герої рідко присутні в польському ігровому кіно. Українці Польщі з'являлися найбільше у 60-их, 70-их роках в заполітизованих фільмах про післявоєнну боротьбу "народної" влади з УПА. Як легко додуматися, відведено їм роль поганих персон — вбивць, садистів. Дев'яності роки, демократизація принесли корективу таким відображенням українців, з'явилися фільми відомих режисерів, які зовсім інакше змальовували українських героїв. Для прикладу, у 1995 році на екрани вийшла картина з сучасною тематикою "Далеко від себе" Фелікса Фалька, у 1999 році — історичний "Вогнем та мечем" Єжи Гофмана, в якому гетьмана Богдана Хмельницького зіграв Богдан Ступка. В обох стрічках вже українців показано не так схематично як у часи комунізму.

Фільм режисера Кшиштофа Краузе під назвою „Nikifor”, зйомки якого саме зараз проводяться у Криниці, має бути готовим до осіннього фестивалю польського кіно у Гдині. Йдеться про останні роки життя Никифора — дія відбувається у 1960 та 1967 рр. Що цікаво, митця грає жінка, яка фізично дуже до нього подібна. У фільмі не буде згадуватися ні про долю Никифора в час депортації 1947 року, ні про проблеми з відстоюванням тотожності. Авторів сценарію Йоанні Кос та режисерів, як довели

численні інтерв'ю у польській пресі, ці теми зовсім чужі й небажані. Фільм має розказувати про часи, коли Никифор був вже відомим творцем, про його дружбу з іншим митцем Марком Влосінським, зосереджуватися на проблемах, далеких від історії й реалій, в яких довелося жити українській меншині. Режисер, здається, свідомо не надто багато уваги присвячує тому, ким насправді був його герой за походженням і як на його творчість впливали лемківські коріння. Традиція відображена, для прикладу, в розписі іконостасу криницької церкви. Це надалі "важка тема", тема, яку послідовно у медіа і перед судами виносять лише лідери Об'єднання лемків. Однак більш привабливою для частини поляків надалі є давня (лише дещо модифікована) схема — Никифора-лемка, відкритого польським мистецтвознавцем Вольфом, хоч його так насправді відкрив українець Роман Турин.

Дорога до слави, митця від бескидських красивидів

Епіфаній Дровник народився 25 травня 1895 року в Криниці-Селі. Його мама — лемкиня Евдокія, дочка Григорія і Тетяни Дровняків, з роду Криницька, була глухоніма, прислужувала в криницьких домах і санаторіях, батько — невідома до сьогодні особа. Парох Криниці-Села о. Миколай

Коропась охрестив його ім'ям Епіфаній, бо в ті часи нешлюбним дітям надавано ім'я, яке в день народження було у календарі.

Талант Никифора, малювання у жанрі наївного живопису у своєрідній манері, у 1931 році відкрив український, львівський художник Роман Турин. За його старанням 7 листопада 1932 року в галереї "Leon Marseille" у Парижі відкрито виставку з 200 малюнками Никифора Дровняка, яку організував Львівський Український Народний Музей ім. Тараса Шевченка. Після цього польський художник Єжи Вольф опублікував в журналі «Аркаді» нарис «Малювання наївного реалізму у Польщі». Сам митець полюбував свої роботи підписувати "Никифор-Матейко". Друга серйозна виставка у 105 праць відбулася у Львові, мала назву «Виставка художника-самоука Никифора».

31 грудня 1949 року у Варшаві відкрито першу індивідуальну мистецьку виставку Никифора. Але найбільшого розголосу й зацікавлення цим народним умільцем принесла виставка, організована в 1959 році у Парижі. Були також шалені успіхи після виставки в 60-их роках у варшавській галереї "Захента".

Мистецтвознавці нараховують біля 2000 пейзажів, які намалював художник протягом життя. Кожен з яких — це свого роду розповідь, яка вражає добірною кольорів, нестандартними підходами до зображуваного об'єкту. Зараз виставки Никифора в престижних галереях Варшави чи Кракова збирають натовпи людей, його мистецтво цінується у різних країнах світу, а роботи досягають великої ціни. У 1998 році тиражем 800 тисяч з'явилися у Польщі поштові марки з чотирма найбільш відомими працями митця. В Криниці, місті, яке відновлює свій імідж європейського курорту, існує з 1994 року музей його імені. Ім'я митця притягує туристів, є немовби візитною карткою курорту. Це зараз, а як було в сорокових?..

Жертва акції „Вісла”

В 1947 році під час акції "Вісла" всіх українців, в тому числі лемків, депортовано з рідних земель на північні та західні землі Польщі. Депортовано також з Криниці Никифора. Протягом довгих років місцева влада протидіяла тому, щоб лемки повертались у рідні сторони, проте Никифор пішки кілька разів повертався з вигнання. В 1955 році завдяки допомозі професора Александра Яцковського його не піддано репресіям і навіть дозволено жити у Криниці, малювати у центральному пасажі. Проте прийшла нова біда, у Польщі в 60-ті та 70-ті роки посилювався процес затирання слідів присутності українців на території східного прикордоння, знищувалися церкви, у 70-их роках влада надумала навіть міняти історичні назви місцевостей, які не надто звучали по-

польськи. В такій атмосфері почався також процес повільної зміни національності митця — почали з нього робити поляка. Йому надано ім'я Ян, а з імені Никифор зроблено прізвище. При черговому виїзді за кордон вироблено паспорт. Суд в Мушині 18 вересня 1962 року створив фальшиве свідоцтво про народження. Від того часу у багатьох публікаціях замовчувався факт, що він був лемко, що у його творчості — в тематиці, колористиці праць, сильно присутні східнохристиянські мотиви, помітний вплив атмосфери й території, на якій митець проживав. Зрештою більшість цінителів мистецтва знали його виключно як поляка Никифора Криницького.

Боротьба за тотожність або справедливість перемогла

Українські, особливо лемківські середовища Польщі, від початків пробували наголошувати на тому, що насправді відбувається маніпуляція тотожністю Никифора. В третю річницю його смерті опублікував лемківський поет Павло Стефановський у тижневику «Наше слово» (29 вересня 1971) свідоцтво про народження митця. Після дев'яти років Северин Віслоцький в науковому видавництві «Polska Sztuka Ludowa» (№ 3-4/1985) підтвердив, що дане свідоцтво є вірогідним. В січні 1997 році вже в новій політичній дійсності звернулося Об'єднання лемків до суду в Новому Санчі із заявою про касацію фальшивого свідоцтва виданого го мушиньким судом.

Перший розгляд відбувся 16 червня 1997 року у суді в Горлицях. Але був це лише початок дороги, судових змагань із застосуванням різних юридичних крючків та протягуванням. Відсутність судового рішення про повернення справжнього прізвища не давало дозволу лемкам побачити на музеї імені митця таблиці з його справжнім іменем. Так само і з могилою на криницькому кладовищі, де спочив найвідоміший у Польщі й Європі лемко. Аж дванадцять разів засідав суд у Мушині, щоб вирішити проблему справжньої тотожності митця.

Останній раз суд засідав у цій справі 26 березня 2003 році. Врешті суд переконано, що Никифор Криницький і Епіфаній Дровняк — це одна й та сама особа. Свідчать про це свідоцтво про народження Епіфанія Дровняка, документи, довідки виставок та зізнання багатьох свідків, у тому числі греко-католицького священника-лемка о. Степана Дзюбини, Павла Стефановського та інших. Про незвичайну подію багато писала польська преса, хоч сама ідея не усім була зрозумілою. Дехто зводив все до надмірної чутливості національних меншин, мовляв, великі творці є надбанням всього людства. Насправді це був тест на толерантність більшості й бажання виправдати кривди, заподіяні від 40 — їх по 70-ті роки, часів уніфікації суспільства, коли національних меншин, їх культур та творців у Польщі не повинно було бути.

Треба сказати, що символічну роль Никифора, боротьби за його тотожність розуміли в основному представники лемківського середовища, які зрештою досягли успіху завдяки своїй впертості. Вартим відзначення є те, що успіх не був би можливим без задіяння фахівців — юристів. Сподіватимемось, що після появи кінофільму про Никифора частина глядачів — поляків й українців схоче щось більше довідатися про митця, який став символом не лише самотності, незрозумілого за життя творця, але і лемківської долі.

ВЕЛИКОДНІЙ ПРИВІТ СВІТОВОГО КОНГРЕСУ УКРАЇНЦІВ

Воскресає природа, воскресає людська душа, воскресає український народ — бо Воскрес Христос і Він Воскреслий і надає людям оновлюючі сили, розморочує кригу безнадійності, відкриває двері оптимізму і заповнює наші душі любов'ю! Тому то Великдень вважається найбільшим релігійним святом в українському народі. Для того, щоб гідно і величаво зустріти Христове Воскресіння, ми пережили 40 днів Великого Посту, цим очищаючи наші тіла і душі. Ми перевірили напрям нашого життя — чи веде цей шлях до спасіння душ наших? Бо Христос пережив страшний муки, був розп'ятий і умер, щоб звільнити людські душі від гріха і відкрити нам двері до Царства Небесного. І Христос Воскрес! Він огортає своєю любов'ю всіх людей і український народ, який пережив століття Великих Постів і випробовувань на шляху до Його Воскресіння, дня Незалежності.

І переживаючи процес Воскресіння, український народ дякує Воскреслому Сину Божому за його ласку і опіку. Україна сьогодні дивиться в майбутність з оптимізмом і з надією на кращий рівень життя. Бо так, як Христос смертю смерті переміг, так і український народ переможе зло і несправедливість і стане господарем на своїй землі. В наших молитвах ми звертаємося до Воскреслого Ісуса Христа, щоб Він допоміг нашим братам і сестрам в нашій Батьківщині досягнути мету яку Тарас Шевченко висловив у його "Молитві до Бога" —

"А всім нам вкупі на землі
Єдинomisліє подай
І братолобіє пошли."

Ми віримо у силу і нескорений дух нашого народу, який в єдності і глибокій молитві до Воскреслого Христа сповнить слова нашого Пророка "В своїй хаті — своя правда і сила, і воля!".

З нагоди цього найбільшого християнського свята, Світовий Конгрес Українців, закликає всіх українців по цілм світі до єдності і бажає всім нашим братам і сестрам, як в Україні так і розкиданих по всіх закутках світу благополуччя і віри в краще майбутнє. Вітаємо всіх їх з Великоднем як також вітаємо Первоієрархів і Єрархів всіх наших Церков в діаспорі і в Україні, вітаємо Президента, Уряд і Верховну Раду України, Збройні Сили України і всіх тих, хто працює для добра України і допомагає їй на шляху до світлого майбутнього.

Христос Воскрес! Воістину Воскрес!

Аскольд Лозинський — Президент
Віктор Педенко — Генеральний Секретар

НИКИФОР

Про що мовчать замки V

ЖОВКІВСЬКИЙ ЗАМОК

Підготувала Ленка КНАП, Фото Ріта КІНДЛЕРОВА та архів

Замок і місто Жовкву заснував на переломі XVI—XVII століття на землях села Винники гетьман Станіслав Жулкевський /1540-1620/. Гетьман, батько якого походив із галицької шляхти, зайняв визначне місце поміж особистостей історії Польщі. Здійснив велику кар'єру, обіймав високі посади: з 1588 р. коронний польний гетьман, з 1613 р. великий коронний гетьман, з 1617 р. канцлер. У світову історію увійшов як переможець в битві під Клушином, де в 1610 році розбив московські війська, зайняв Москву, полонив знятого з престолу царя Василя Шуйського, вивіз його спочатку до Жовкви, а потім до Варшави. Бажаючи зберегти родові корні, він зумів отримати у польського короля дозвіл назвати місто власним іменем.

Одружився Станіслав Жулкевський пізно — у 42 роки. Незважаючи на різницю у віці — 19 років — його шлюб із Регіною з роду Гербуртів був вдалим. Подружжя пов'язували глибокі почуття, про що свідчать численні листи Жулкевського до дружини і його заповіти.

Регіна Жулкевська була жінкою глибоко релігійною, розумною, шляхетною,

доброю, господарчою. Значні кошти передавала на утримання костельов і монастирів, була опікункою вдів і сиріт. І нема сумніву, що саме Регіна Жулкевська дала притулок збіднілому шляхтичу Михайлові Хмельницькому.

У Жолкевських було троє дітей. Молодша дочка Катерина вийшла заміж за гетьмана Конєцпольського і померла при пологах. Старшу доньку, 15-річну красуню Софію, видали заміж за руського воєводу Івана Даниловича, власника Олеського замку, куди Софія після весілля переїхала. Існує версія, що разом з нею до Олеська переїхав і Михайло Хмельницький, який завдяки Іванові Даниловичу зробив кар'єру, став корсунським підстаростою і отримав у власність хутір Суботів.

Поразка під Цецорою

Коли напади татар частішали і нищили одне місто за другим, магнати почали нарікати на гетьмана, якому король доручив охороняти південні кордони, загрожували відібрати в нього маєтки і булаву. Станіслав Жулкевський, маючи вже 73 роки, почав готуватися до походу.

Військові загоны формувала родина і приятелі Жулкевського. Зять Іван Данилович виділив озброєний загін. З Чигирини прибув осадник Михайло Хмельницький із сином Богданом.

Коли гетьманша виружала із замку свого немолодого вже чоловіка і сина на війну, за одними джерелами, налетіла буря, за іншими — пролітала комета, що не було доброю прикметою.

У 1620 році в битві з військами турків і татар під Цецорою загинув Станіслав Жулкевський, потрапив у полон його син Іван. Опинилися в неволі і Михайло Хмельницький із сином Богданом. Турки відрубали голову гетьманові і виставили перед брамою султанського палацу в Стамбулі.

За голову гетьмана та визволення сина Івана турки вимагали 3 млн. злотих. На прохання вдови Жулкевського король дозволив із зібраного золота й срібла карбувати монети. З рештою полонених повернувся додому і Іван Жулкевський, який незабаром від ран, отриманих на війні, помер, і його разом з головою батька в одній труні поховано під великим вівтарем у родинній усипальниці. Недовго пережила сина Регіна Жулкевська. Померла в 1624 році. За три роки до смерті складала заповіт, за яким всі маєтки заповідала жовківському храму - колегіату. Детально описала, як проводити службу Богу за її чоловіка і всіх, хто загинув у битвах або перебував у поганській неволі.

Замок часів Даниловичів

І залишились після Жулкевських замок і місто-фортеця Жовква, якій за перемогу гетьмана над шведами під Ревелем король Зигмунд III своїм привілеєм 1603 року надав Магдебурзьке право. У Жовкві було вже збудовано замок, колегіату-костел св. Лаврентія, школу, шпиталь, притулок для старців, аптеку, броварню, солодовню, кам'яниці. Було закладено звіринець. Добудовували міські мури, поставили брами. Замок і місто успадкувала донька Жулкевських - Софія Данилович. Іван Данилович займався більше справами Олеського замку, а Софія з великою енергією і наполегливістю вирішувала справи Жовкви.

Замок часів Жулкевських - це велика квадратна споруда з дитинцем посередині. На кутах стояли башти з прикрашеними золотом шоломами. Головний в'їзд до замку був з боку ринку через звідний міст над ровом. В'їзна брама була гарно оздоблена, з гербом Жулкевських на червоному мармурі. Південне крило замку служило великопанською резиденцією і було прикрашено колонним портиком зі сходами. По всій ширині крила містилася велика гетьманська зала, свідок урочистих подій і забав. Замок був оздоблений відповідно до смаків того часу: камінні підлоги і каміни, стіни, оббиті шкурами або шпалерами, багато цінних меблів, предметів мистецтва, бібліотека.

Завдяки старанням Софії було виготовлено і встановлено надгробні пам'ятники Жолкевським із червоного мармуру: батькам Станіславові і Регіні, брату Яну у Жовківській колегіаті.

Недовго потім було місто у володінні сина Софії - Станіслава, який наклав головою у татарського хана Кантимира. Тіло його було викуплено і поховано в колегіаті. Місто і замок переходять у власність до дочки Софії — Теофілії Собеської. Собеські із Золочева переїхали на постійне проживання до Жовкви. Тут минало дитинство їх синів Марка і Яна, майбутнього короля Польщі. Якуб Собеський, чоловік Теофілії, займався містом, надав права цехам і отримав підтвердження цих прав королем Владиславом IV. І коли в 1646 році він раптово помер, то Теофілія почала керувати справами міста. Протягом 20 років вона виконувала ці обов'язки, присвятила себе турботі про добро Жовкви. Доля цієї жінки теж трагічна. У битві під Багатом загинув син Марко. На пам'ять про сина Теофілія здійснює фундацію мурованого костелу і монастиря, за короткий термін у 1655 році завершує будівництво і під вітарем хоронить його останки.

Королівська резиденція

Після смерті Теофілії в 1661 році маєтки і Жулкевських, і Даниловичів переходять до її сина Яна Собеського. Після того, як

Яна Собеського на сеймі обрали королем, замок у Жовкві за допомогою італійських і французьких майстрів перетворюється на розкішну королівську резиденцію. Поруч із замком Ян Собеський засновує сад з великими квітниками, посеред ставу розміщує лазні як окремі павільйони. На Гараї будує мисливський палац у вигляді триповерхової вежі, звідки відкривалася чудова панорама Жовкви, і розплановує на горі модринові, каштанові і липові алеї, які, до речі, збереглися до нашого часу. Жовква часів короля Яна III Собеського досягла свого найвищого розквіту, була центром суспільного життя Речі Посполитої. У жовківській колегіаті він приймав послів від монархів Людовика IV і Кароля II з привітанням з нагоди вступу на трон. А пізніше, коли повернувся з перемогою з битви над турками під Віднем, в колегіаті папський нунцій вручив йому меч, освячений Папою Іннокентієм IV.

У 1693 році, востаннє, хворий король був у Жовкві 10 місяців. У замку в той час відбулися заручини його дочки Терези Кунегунди з баварським князем Максиміліаном. Після смерті короля ніхто із синів не сів на трон. Королева Марія-Казимира, не поділивши маєтків із синами, виступила на сеймі і закликала не обирати нікого з них королем. Свій вік вона доживала у замку Блуа під Парижем. Королевиці останні роки життя провели у Жовкві. Спочатку в замку поселився Костянтин з дружиною Марією-Йосифою де Вессель. Вони дбайливо опікувалися замком і старалися зберегти все так, як було за життя славних предків.

Марія-Йосифа де Вессель залишила цікаві спогади про замок початку XVIII ст. До того часу збереглася спальня Станіслава Жулкевського. Над простим, без прикрас, ліжком висіла ікона Божої Матері Ченстоховської, збоку ікони - порубаний і скригавлений плащ гетьмана, меч з рукояткою, оздобленою дорогоцінними каменями, булава, подарована Папою за заслуги в обороні християнської цивілізації. Постійно горіла позолочена лампа, яка служила гетьманові під час військових походів і поставлена тут вдовою. У спальні короля Яна III Собеського стояло низьке залізне ліжко, покрите багатою турецькою тканиною, почорнілий стіл, на якому було розкладено книги латинських і грецьких філософів, на стінах розвішана дорога рідкісна зброя.

Останньою власницею замку і міста із Собеських була дочка Якуба — Марія-Кароліна де Буйлон в 1738-1740 рр. Перед смертю продала Михайлові Казимиру Радзивілу всі володіння: 11 міст і 140 сіл. Радзивілл влаштував їй пишний похорон у Варшаві, а серце Марії-Кароліни було захоронено у Жовківській колегіаті.

Морські свинки української політики

Кагебістські методи й путіноманія у виконанні головного канцеляриста

Соціал-демократична партія України (об'єднана), якою керує голова президентської адміністрації Віктор Медведчук, є феноменом української політики. Саме вона була затятим апологетом політреформи, яка мала на меті дати залишити Кучму при владі. Нерідко СДПУ(о) звинувачують у спробах державного перевороту, адже вона поступово, але вкрай цинічними методами захоплює або перебирає під свій контроль ключові посади у самоврядуванні та виконавчих органах державної влади, посади у податковій адміністрації, прокуратурі, міліції, судах.

Текст: Олекса ЛІВІНСЬКИЙ

Олександр Мороз свого часу сказав: "Що спільного між СДПУ(о) та морськими свинками? Морські свинки не мають нічого спільного ні зі свинями, ні з морем, а СДПУ(о) — ні з соціалізмом, ні з демократією". СДПУ(о) заведве отримала 7 відсотків на виборах, однак клан, сформований, навколо неї, є найвпливовішим в Україні. Методи, якими керується у своїй діяльності влада на верхівка, дуже нагадують методи КДБ. Об'єднані есдеки є найбільшими противниками зближення України з Європою, у політиці найближчим для них є путінський метод "мачить врага в сартіре", а разом із "донецькими", незважаючи на жорстоке з ними протистояння, вони прагнуть завести Україну у повну залежність від Москви. Олігархи у цій псевдопартії сподіваються, що завдяки прихильності "білокам'яної" столиці Росії їм вдасться утримати і владу,

і стратегічні підприємства, і процеси приватизації в Україні. То що ж це за партія така, якій за допомогою грошей і влади вдається тримати країну в страху?

Як починали...

Спочатку це була класична партія з переконаними соціал-демократами і розколами. Восени 1992-го року Соціал-Демократична Партія України входила у об'єднання "Нова Україна" на чолі з Леонідом Кучмою, і підтримала його призначення на посаду прем'єр-міністра. У парламентських виборах 1994 року двом соціал-демократам вдалося стати членами парламенту, причому одному дісталася посада голови комітету. Партія переживає ще один розкол, після якого утворюється класична СДПУ на чолі з Юрієм Буздуганом, та альтернативна СДПУ з Василем Онопенком. До ради партії

також увійшов дотепер нікому не відомий київський юрист Віктор Медведчук. Навесні 1994 року він балотувався у депутати у 1-му (Артемівському) окрузі столиці. Хоч і набрав майже половину голосів, народним обранцем так і не став. Цікаво, що у цей час Медведчук гостро і публічно критикував політику прем'єра Кучми.

Спірне в біографії Медведчука

У біографії Віктора Медведчука є чимало неясностей. Його батько 1944 року був засуджений нібито за участь в ОУН до восьми років позбавлення волі, після чого вислали до Красноярського краю. Інші джерела стверджують, що батько Медведчука насправді служив у німецькій поліції. Та ця "пляма" не перешкодила йому вже 1972 року вступити на юридичний факультет Київського університету. Через рік студент Медведчук фігурував у кримінальній справі. Його та двох його партнерів по добровільній народній дружині було обвинувачено в заподіянні тілесних ушкоджень неповнолітньому, й вироком нарсуду в квітні 1974 року засуджено до позбавлення волі терміном до двох років. В червні того ж року справу відправлено на дослідження, а у листопаді — припинено. Медведчука було виправдано і відновлено у вузі.

1978 року Медведчук одержує диплом юриста. Випускник КДУ стає адвокатом, і вже 1979-го його клієнтом виявляється відомий дисидент Юрій Литвин, а через рік — Василь Стус. Обоє було засуджено, й вони померли у таборах. Медведчука дотепер звинувачують у потуранні судовій сваволі і у непрякій причетності до загибелі двох борців проти радянського режиму. Та можливості захисника в радянському суді були більш ніж обмеженими. Юрій Литвин констатував у останньому слові, що пасивність адвоката зумовлена не його професійним невіглаством, а одержаними згори вказівками. Віктор Володимирович на звинувачення емоційно реагує, і каже, що свого часу написав для КДБ близько двох десятків пояснювальних записок, у яких був змушений мотивувати свою згоду захищати "ворога народу" Литвина.

Бізнесова діяльність

У січні 1989-го Медведчук очолює юридичну консультацію у Києві. У його підпорядкуванні опинилося понад сорок адвокатів. Керівнику юристів не було і 35-ти років, і він, за його власними словами, не перебував у лавах КПРС. 1990-го він стає головою Спілки адвокатів України. 1991 року стає президентом міжнародної адвокатської компанії "Бі.Ай.еМ".

"Бі.Ай.еМ" заснував Григорій Суркіс — уродженець Одеси, випускник Київського технологічного інституту харчової промисловості. Він встиг попрацювати

майстром, виконробом, головним інженером. У 1988 році очолив управління комплектації в житлово-ремонтному об'єднанні при столичному виконкомі. Допомогавав Суркісу київський міський голова Валерій Згурський, який після відставки пішов працювати у його підприємницькі структури, а їх на початок 90-х було вже чимало. Суркіс був затятим футбольним уболівальником, і футбольно-юридичний ґрунт звів його з Медведчуком.

1991 року Суркіс створив своєрідний комерційний відділ при клубі "Динамо-Київ". 1993 року йому вдалося усунути керівництво клубу і перебрати на себе всю повноту влади у ФК. Приватизації гордості національного футболу не перешкоджав ні президент Кравчук, ні колишнє керівництво клубу. Ніхто не хотів зв'язуватися з відомим крутою вдачею Суркісом та юридичним авторитетом Медведчука.

Суркіс і Медведчук стали опорою так званої "київської сімки", яка заснувала Український кредитний банк, холдинг "Омета-XXI століття" та ЗАТ "Промислово-фінансовий концерн "Славутич". "Омета" - фінансова піраміда, яка до 1995 року заборгувала населенню трильйони тодішніх купоно-карбованців. Досі обікрадені вкладники просять повернути гроші. "Славутич" працював на ринку енергоносіїв. За розповідями Медведчука, ці "структури брали кредити в іноземних банках під закупівлю нафти, яку переробляли протягом 4-5 років в Україні. Заробляли на цінах на нафтопродукти і тим самим одержували шалені прибутки..." Нафту "Славутич" закуповував в основному в Росії та Казахстані, перероблялася вона на Одеському, Лисичанському, Кременчуцькому й Дрогобицькому переробних заводах. У середині 90-х в офісі "Славутича" сталася пожежа і вся бухгалтерія згоріла...

Війна та примирення з Кучмою

На початку 90-х група Суркіса налагодила тісні контакти з президентом Кравчуком. У січні 1994-го президент "Славутича" запропонував антикризову економічну програму, над якою працювала група спеціалістів, серед яких нібито був і навіть колишній міністр фінансів Ізраїлю. Невдовзі "план Суркіса" було взято в розробку урядом. Суркіс і Медведчук напередодні президентських виборів 1994 року надавали Кравчуку посильну підтримку в боротьбі з Леонідом Кучмою.

У листопаді 1994 року новий Президент назвав "київську групу" "монополюю, яка при мізерних статутних фондах, примудрилася оперувати мільярдами доларів". Було створено спеціальну держкомісію з перевірки діяльності "Славутича", та нічого істотного перевіряльникам "накопати" не вдалося — позначилася кваліфікація

юридичної команди Медведчука. Та група Суркіса-Медведчука досить швидко знайшла підходи до другого Президента. Вже у грудні 94-го Віктор Медведчук входить до Координаційного комітету боротьби з організованою злочинністю та корупцією при Президенті, до Ради роботодавців і товаровиробників, Координаційної ради з питань судово-правової реформи тощо... Суркіс і Медведчук стали особами, наближеними до Леоніда Кучми, отримують від нього по ордену. Віктор Володимирович стає позаштатним радником Президента. Григорій Михайлович — президентом Професійної футбольної ліги та віце-президентом Федерації футболу.

Розкол у партії напередодні парламентських виборів

Але у партії виникають проблеми. У січні 1996 року Міністр анулював реєстраційне свідоцтво партії, керованої Онопенком і легалізував СДПУ Буздугана. У квітні організація перейменовується - до назви додається слово "об'єднана". Медведчук стає заступником голови СДПУ(о), до складу правління входять Григорій Суркіс та Олександр Зінченко, директор незалежного телебачення. Вплив Онопенка на організацію слабшає.

У 1997 році сума задекларованих особистих прибутків Медведчука становила 1,88

млн. гривень, 1999-го — 5,893 млн. За 2000 рік Віктор Володимирович отримав дохід приблизно в 6,5 млн. гривень. Та Медведчук заявляє, що вийшов із керівництва всіх бізнесових структур ще 1997-го, коли переміг на довиборах у Верховну Раду у Іршавському окрузі на Закарпатті. "Місце" звільнилося після того, як Сергія Устича, який представляв цей регіон, було призначено главою Закарпатської обласної держадміністрації. Через рік Устич став заступником голови СДПУ(о). Успіх Медведчука у квітні 1997-го був більш ніж переконливим. За нього віддали свої голоси 94,16% виборців, що було рекордом виборчих перегонів.

Партійний список парламентських виборів березня 1998 року очолили Кравчук, Марчук, Онопенко, Медведчук і Суркіс. У партійному списку було багато напівкримінальних бізнесменів, але канонічні соціал-демократи шансів пройти у парламент вже не мали. Лише 14-ть місць і мінімальних 4,01% голосів виборців завоювала тоді СДПУ(о), у мажоритарних округах виграли вибори лише четверо есдеків. Партія витратила шалені кошти на передвиборчу агітацію, експлуатувала "футбольну" тематику, але реальну підтримку отримала лише на Закарпатті, і то не без допомоги адмінресурсу. Однак у травні 98-го до фракції записалися 25 депутатів. Василь Онопенко як "останній з могикан" ►

Мал. Г. МАЙОРЕНКА

журнал „Перець“

Віктор Медведчук: я посміхаюся, коли чую, що мене називають "олігархом"

▶ класичної соціал-демократії розкритикував способи діяльності партії і поступився лідерством Віктору Медведчуку. Згодом від СДПУ(о) відійшов і Євген Марчук, а Медведчук отримав посаду заступника спікера. У президентських виборах 1999

року партія зіграла ключову роль у повторній перемозі Леоніда Кучми.

Владний та економічний вплив

Зі зростанням політичної ваги есдеки отримали великі можливості у приватизації прибуткових підприємств. Український кредитний банк має пакети акцій Запорізького заводу феросплавів, через свою людину-громадянина Росії есдеки контролюють обласні енергетичні компанії у Кіровограді, Тернополі, Херсоні, і, можливо, у Сумах, Івано-Франківську, Чернігові, Полтаві, Львові, комбінат "Дніпро-спецсталь", Солікамський магнієвий завод та ін. Відомими є їх інтереси до лісорозробок на Закарпатті, приватизація за 1 долар США Свалявського лісокомбінату. Польський журнал "Впрост" оцінив капітал Медведчука у 800 мільйонів доларів.

Медведчук був фактичним куратором парламентського перевороту у 2000 році, коли більшість парламенту засідала в Українському Домі. Есдеки налагодили добрі зв'язки з силових структурах та судах, та дотепер мають ворогів у президентському таборі, зокрема Литвина, Кравченка,

Януковича. Прихід в уряд Віктора Ющенка і особливо Юлії Тимошенко істотно знизив бізнес-можливості "київської групи". Саме цей уряд поламав усі усталені схеми, за допомогою яких есдеки швидко збагачувались, і саме тому Медведчук разом з комуністами у 2001 році доклав титанічних зусиль для відставки Ющенка та відправки Тимошенко за ґрати. Тоді ж вони втратили й групу вінницького підприємця-"важковика" Петра Порошенка, власника багатьох цукрових підприємств. Напередодні парламентських виборів 2002 року депутати позбавили Медведчука посади заступника спікера, і невдовзі він став головою президентської канцелярії.

На останніх парламентських виборах партія заздалеку отримала 7 відсотків голосів виборців, та зуміла знову "сколотити" фракцію з майже 40 депутатів. Суттєвий адміністративний ресурс есдеки мають у Закарпатській, Чернівецькій, Харківській та інших областях, мають здебільшого російськомовний і проросійський телеканал "Інтер", контролюють Перший Національний канал УТ та "Студію "1+1". Минулого року з СДПУ(о) вийшов ще один

Під час виборів в Мукачеві панував справжній бандитизм Репетиція президентських виборів спричинила міжнародний скандал

Текст: Олекса ЛІВІНСЬКИЙ

Вибори мера в Мукачеві на Закарпатті пройшли під знаком політичного і справді кримінального бандитизму. Контрольована Медведчуком закарпатська влада сформувала нові виборчі комісії, які очолив представник СДПУ(о) Переста. Мукачівський міський суд, який, як правило, виносив вигідні для опозиційної "Нашої України" рішення, було ліквідовано, натомість сформовано міськрайонний суд. Есдеки, які за допомогою неконституційного президентського указу захопили владу у місті, чинили шалений тиск на "неугодних" бюджетників та бізнесменів. Представників опозиції то знімали, то відновлювали у списках кандидатів. Зрештою, у головному змаганні 18 квітня, які відбувались за присутності великої кількості спостерігачів, журналістів, народних депутатів, представників ОБСЄ та Ради Європи, зішлись нашоукраїнець Віктор Балога і підтримуваний есдеками Ернест Нусер.

Балога, як колишній досить успішний мер, вів лідерство у рейтингах і, за чесного проведення виборів, був упевнений у перемозі. У день виборів провідними соціологічними фірмами проводились екзит-поли, за якими перемогу перевагою майже у два рази мав отримати Балога. Однак спо-

стерігати за виборами було непросто: біля чотирьох сотень підозрілих молодих людей у чорних майках, шкіряних куртках та виголеною головою погрожували спостерігачам і навіть побили шістьох депутатів, перевертали меблі і втручалися у виборчий процес. Координували їхні дії швагро Медведчука Іван Чубірко, "телефон Медведчука" нардеп Нестор Шуфрич, "братки" на прізвища "Чалий", "Молдованин", "Кіфля" та інші. Дехто з цих "братків", до речі, свого часу був помічений у Чехії, і далеко не на заробітках... Міліція бешкетувати "браткам" не заважала, однак активно виганяла спостерігачів з дільниць. Під час непростого підрахунку голосів, коли територіальна виборча комісія працювала у закритому режимі, "Нашій Україні" вдалось зібрати оригінали протоколів з усіх, крім однієї, виборчих дільниць. Їх результати також засвідчили перемогу Балоги, який зібрав понад 19 тисяч голосів — у 5,5 тисяч голосів більше, ніж зібрав Нусер. Однак у ніч з неділі на понеділок голова тервиборчого оголосив, що переможцем на виборах мера Мукачівського є... Нусер із СДПУ(о). Із перевагою у п'ять тисяч голосів. Наступного ж дня він отримав посвідчення мера і склав присягу. Президент Кучма визнав перемогу Нусера.

Як писала "Українська правда", виборів у Мукачеві насправді не було. Тут особливо важливим було не те, хто голосує, а те, хто підраховує. Тут фактично демонтували демократію як народовладдя, тобто право обирати і бути обраним. В Мукачеві 18 квітня "скасували вибори", їх результати навіть не фальсифікували, адже не під силу фальсифікувати настільки відчутну перевагу, а просто... зовсім не взяли до уваги. Оголошили переможцем потрібного — і все...

Парламент відправив у це кризове місто спеціальну комісію на чолі із заступником спікера Олександром Зінченком. Під час гарячого розгляду мукачівської кризи 21 квітня у парламенті Зінченко оцінив її "критичною". "Мер" Нусер та "рахівник" Переста просто уникали зустрічі з робочою групою. Напередодні її приїзду всі протоколи та бюлетені виборів зникли. Міліція при цьому також зникла, а сторожа невідомі особи жорстоко побили. Прокурор Закарпатської області зазначив, що було відкрито 5 кримінальних справ, і буде відкрита шоста справа — за фактом нападу на приміщення тервиборчого. Лідер "Нашої України" Віктор Ющенко поставив перед Кучмою вимогу звільнення міністра внутрішніх справ Миколи Білокона, глави адміністрації президента Віктора Медвед-

впливовий і популярний "важковаговик" — Олександр Зінченко, заступник голови парламенту і "батько" телеканалу "Інтер".

Тимошенко про Медведчука

"Постать Віктора Медведчука в українській політиці демонізовано і міфологізовано... Я ніколи не вважала Медведчука за дурня, це досить розумна людина, яка добре пропраховує кожен свій крок та його можливі наслідки. Медведчук має високий інтелект, однак цей інтелект, як у винахідника-невдахи, завжди працює не на те, що треба. Головна проблема для Медведчука полягає у тому, що це людина без майбутнього. Як би не закінчилася політична реформа, висуне чи ні президентська більшість єдиного кандидата, хто б не переміг на виборах, врешті, що б не сталося в Україні продовж найближчого півроку, для Медведчука — все одно... У кращому разі йому світить Бориспільський аеропорт, чартерний рейс на Москву та „роки вигнання“ на чужині, в гіршому... Ну, про гірше не будемо..."

Віктора Володимировича люто ненавидить головний партнер по парламентсько-урядовій коаліції Віктор Янукович

і весь його донецький бомонд, у нього гіперзінсовані стосунки зі спікером Володимиром Литвином, ... Медведчука не любить Кучма... Це, погодьтеся, далеко не найкращі умови для „політичного росту“ в цій країні... Перманентна атмосфера провокацій, шантажу та авантюри — єдина атмосфера, в якій сьогодні може існувати голова президентської Адміністрації. Тому він сьогодні палить мости зі всім цивілізованим світом. Аби продовжити своє політичне існування, він готовий здати все — національні інтереси, президента, партнерів по більшості і навіть закордонні рахунки найближчих колег від влади...

Однак, незважаючи ні на що, час Віктора Володимировича в українській політиці закінчується. І зробити з цим уже нічого не можна. Якби я була політичним консультантом Медведчука, то, мабуть, порадила б йому здійснити військовий заколот. Однак, я гадаю, що він провалив би і цю кампанію, як провалив усі інші".

Джерела: книга Дмитра Чобота "Нарцис", присвячена спірним та маловідомим моментам у житті Віктора Медведчука, публікації Сергія Рахманіна у "Дзеркалі Тижня", Ярослава Кендзьора у різноманітних виданнях

Дзеркало совісті минулої епохи

Лариса Богораз: "В серпні 1968-го року ми соромились за Радянський Союз"

З Ларисою Богораз я зустрівся на початку жовтня 2002-го року, в її скромненькій московській квартирі, точніше в квартирі її сина, з котрим тоді 73-річна дама жила в одному з панельних районів російської столиці. Для розмови ми вирішили поїхати в більш привабливу кав'ярню. Зустріч була незабутньою.

Лариса Богораз, за професією лінгвіст, пережила багато такого, чого не хотів би ніхто: каземати КГБ в самому центрі комуністичного режиму, чотири роки заслання в сибірському Іркутську, важку роботу з дошками, морози аж 58 градусів під нулем. А дома залишився неповнолітній син... Після повернення не могла знайти роботу, відповідні органи не давали згоду навчати навіть у школі для глухонімих дітей. Змушена була роками прибирати ліфти...

Лариса Богораз одна із семи хоробрих. Одна із семи громадян ССРСР, які 25-го серпня 1968-го року вийшли з транспарантами на Червону площу перед Кремлем у Москві, щоб заявити свій протест проти окупації Чехословаччини. На транспарантах були написи: "За вашу і нашу свободу", "Ганьба окупантам", "Свободу Дубчеку", "Руки геть від ЧСРСР". Протест тривав тільки три хвилини — підбігли міліціонери в штатському та агенти КГБ, грубою силою заарештували усіх.

Незабутня Лариса Богораз у той жовтневий день в кав'ярні пила чай, курила сигарету без фільтру та розповідідала. Проте, що знала: що режим її та її друзів покарає, що готувалась до арешту, що ні про що не шкодувала ані тоді, ані тепер. Зустріч могла закінчитись трагічно — пані Богораз стало раптом погано на серці, вона почала втрачати свідомість. Її майже безвладне тіло ожило аж на свіжому повітрі.

Після цієї миті мова прийшла на давніше минуле Лариси Богораз. Вона заговорила кришталево чистою українською мовою! Народилась вона 8-го серпня 1929-го року в Харкові, перший чоловік був з України... Обое чоловіків виступали за оборону прав людини, її другий чоловік, дисидент Анатолій Марченко, помер у 1986-ому у в'язниці.

Лариса Богораз померла 6-го квітня цього року. Померла в Москві на 74-му році життя. Її голос "Ні окупації Чехословаччини!" був і малим українським „ні“ цій трагічній події.

Богдан Копчак

Мукачєво перетворилося в Палермо

чука, губернатора Закарпаття Івана Різка. Уповноважена Верховної Ради з прав людини Ніна Карпачова сказала, що "сьогодні не тільки Мукачєво, а вся Україна перетворилася в суцільне Палермо". Однак Верховна Рада не підтримала проект постанови, якою президенту Кучмі рекомендувалося звільнити Віктора Медведчука з посади голови адміністрації президента. За цю постанову в таємному режимі проголосували 224 народні депутати з необхід-

них 226. Ця постанова також містила вимогу порушити кримінальну справу проти голови Мукачівського тервиборчого Пересті за фальсифікацію результатів виборів. Свою стурбованість подіями висловили у спеціальних резолюціях ОБСЄ, Конгрес місцевих та регіональних влад Ради Європи та посольство США. Ситуація залишається надалі тривожною. Кучма пообіцяв детально у ній розібратись до 1 травня (тобто генпрокурор має "знайти крайніх"), а Балога оскаржуватиме рішення виборчої комісії у суді.

Мукачівські вибори мера вважаються в Україні репетицією цьогорічних осінніх президентських виборів. 1998 року мером цього сотисячного міста обрали молодого реформатора-бізнесмена Віктора Балогу. Місто відтоді змінилося у кращу сторону, тут з'явилися інвестори і вдалося знизити безробіття. Балога невдовзі став керівником Закарпатської області, депутатом українського парламенту від опозиційного блоку "Наша Україна". Мукачєво донедавна залишалось єдиним містом на Закарпатті, влада в якому не належала медведчуковим соціал-демократам. Вибори у цьому місті, на думку численних спостерігачів, показують, що Кучма на президентських виборах восени цього року може вдатись до тотальних фальсифікацій, правової сваволі і навіть запровадити диктатуру задля продовження своїх повноважень і придушення орієнтованої на Європу опозиції.

✕

■ Казахстан пропонує Україні нафту

Україна та Казахстан у квітні підпишуть двосторонню міжурядову угоду про співпрацю в галузі постачання казахстанської нафти в Україну та її транзит через українську територію. За словами українського посла у Казахстані Василя Цибенка, частина нафти постачатиметься на українські нафтопереробні заводи. Казахстанська сторона готова надати Україні можливість щорічно отримувати на комерційних умовах близько 2 млн. тонн нафти для подальшого транспортування нафтопроводом Одеса-Броди. Кабінет міністрів 4 лютого нинішнього року прийняв рішення про використання нафтопроводу Одеса—Броди в прямому напрямку з перспективою його добудови до польського порту Гданськ.

пор

■ НАТО має право доступу в Україну

Президент Кучма підписав 6 квітня закон про взаєморозуміння між урядом України і штабами Верховних головнокомандувачів об'єднаних збройних сил НАТО в Атлантиці й у Європі. Війська Альянсу тепер мають право швидкого доступу на територію України, якщо це необхідно для реалізації загальної політики Альянсу. Верховна Рада ратифікувала цей меморандум 17 березня цього року. У документі відзначається, що військова техніка сил НАТО в разі потреби може пересуватися територією України на підставі загального дозволу. Меморандум передбачає надання Україною технічної, інформаційної, медичної й іншої допомоги військовим підрозділам НАТО під час виконання ними військових операцій і навчань. Види і засоби підтримки Україною операцій НАТО будуть визначатися окремими угодами. Документ установлює, що зазначена допомога повинна надаватися на платній основі.

рее

■ Дрогобицький долотний завод стане чеським

Дрогобицький долотний завод — єдиний виробник доліт та іншого бурового інструменту в Україні, контрольним пакетом якого не так давно володіла російська компанія "Волгабурмаш". Незабаром він перейде під контроль чеських інвесторів.

Антимонопольний комітет України дозволив двом чеським компаніям — товариствам з обмеженою відповідальністю IRS Export-Import і MGVI Import-Export — при-

дбати пакети акцій ВАТ "Дрогобицький долотний завод". Ці компанії володітимуть 50- та 25-відсотковими частками голосів у вищому органі управління підприємством.

Дрогобицький долотний завод спеціалізується на випуску бурових доліт і головок, алмазних доліт, а також інших комплектуючих до нафтопромислового обладнання.

пор

■ Заробітчанин заступився за дівчину і поплатився життям

Південну Чехію шокувало вбивство трьох солдатів та їхньою подругою 42-річного громадянина України. Добре підігріті алкоголем вояки строкової служби, у барі в селі Островець неподалік Піска чіплялися та ображали дівчину. Василь Думинець із Закарпаття, якого всі тут добре знали, заступився за дівчину. Та після того, як Василь заплатив і пішов, вояки його наздогнали. По дорозі до них приєдналася їхня подруга. Жорстокими ударами кулаками та ногами молодики у погонах нанесли українцеві смертельних ран. Його тіло уранці на городі знайшов співпрацівник, який вийшов на пошуки заробітчанина.

Поліцейські негайно вийшли на підозрюваних і заарештували їх у розташованій у сусідньому селі військовій частині. Їхня знайома також затримана. Усіх чотирьох звинувачено у вбивстві, вчиненому групою осіб у особливо жорстокій формі. "Зрозуміло, що суттєву роль зіграв алкоголь. Нападники через нього втратили контроль над своєю поведінкою", — заявив прес-секретар південно чеської поліції Душан Кліха. Військові від коментарів відмовляються, командир частини заявив лише, що із солдатами проведені серйозні бесіди про правила поведінки серед громадянськості. Українські дипломати стежитимуть за розслідуванням цього інциденту.

ол

■ В питанні українців Ватикан погоджує свою позицію з Москвою?

Питання українських греко-католиків постало гостро не лише у Чехії. Довгий час питання Українського Католицького Патріархату було суперечливим. З 2002 року, коли Синод Українських Католицьких Єпископів проголосував за проголошення Патріархату і подав цю пропозицію до Ватикану, це питання стало особливо важливим. Світовий Конгрес Українців припускав, що Ватикан звернеться до Православних Церков у цій справі, а особливо

до Московського Патріархату. Припущення підтвердилося, коли кілька тижнів тому Ватикан оприлюднив думку Москви. Як повідомляє обіжник СКУ, Москва, як і очікувалось, заперечила і надіслала пропозицію Ватикану до інших православних патріархів і першоієрархів. Їхню реакцію можна назвати не інакше як агресивною. В цій справі СКУ на початку березня заявив про повну підтримку Українського Католицького Патріархату. СКУ засудив реакцію православних патріархів і першоієрархів. Одночасно СКУ закликає Українську Католицьку Ієрархію та українців-християн до підтримки в цій справі.

пор

■ Політреформа не пройшла

Верховна Рада України не прийняла рішення про ухвалення змін до Конституції. За відповідне рішення проголосувало 294

Протести проти політреформи в Києві

депутатів з необхідних 300. Президентські сили ініціювали політреформу, і, на думку експертів, вона є намаганням залишити діючий режим Кучми при владі. Після голосування 8 квітня фракція "Наша Україна" почала співати гімн „Ще не вмерла Україна“ та скандувати „Ющенко!“ Політкоординатор більшості Степан Гавриш назвав провал політреформи не виграшем опозиції, а програшем влади. Представник президента Олександр Задорожний на запитання журналістів, що буде далі, сказав, що "далі буде гірше". Представник СДПУ(о) Нестор Шуфрич не виключив, що політреформа може бути переголосована.

"Наша Україна" розробляє власний варіант конституційних змін, заявив лідер блоку Віктор Ющенко. Для агенції УНІАН він сказав, що концепцію цього варіанту узгоджено з Блоком Юлії Тимошенко та — у багатьох принципових пунктах — з СПУ. Ющенко підкреслив, що блок виступає за прозору, публічну політичну реформу, за удосконалення системи влади. Лідер со-

ціалістів Олександр Мороз підкреслив, що фракція Соцпартії має намір підтримувати „будь-які кроки в рамках регламенту“ для внесення змін до Конституції „до виборів президента“.

рее

■ Україна ратифікувала ЄЕП із зауваженнями

Верховна Рада України підтримала проект угоди про ЄЕП з єдиним застереженням: що Україна братиме участь в формуванні і функціонуванні ЄЕП лише в рамках, що відповідають Конституції України. Ратифікацію угоди не підтримали депутати з „Нашої України“, БЮТ та СПУ. Представники опозиції називали голосування за ратифікацію угоди про ЄЕП „зрадою інтересів народу“ та „здачею“ суверенітету України. Після цього президент Леонід Кучма назвав недоречною поспішність у процесі інтеграції України до Європейського Союзу. „Ми повинні творчо осмислити досвід країн попередньої хвилі євроінтеграційного процесу, щоб уникнути помилок, до яких вдалися країни Центральної Європи“, — сказав президент на науково-практичній конференції в Києві. Кучма відзначив, що в зв'язку з цим можна говорити „про специфічні риси українського шляху євроінтеграції, де основна увага концентрується на фундаментальності внутрішніх перетворень“. „Поспішність тут абсолютно недоречна. Євроінтеграційний курс — це внутрішня задача України, що вимагає часу і залежить від українців“, цитує президента Інтерфакс-Україна.

пор

■ Україна здала Керченську протоку Росії

Верховна Рада України ратифікувала договір між Україною і Російською федерацією про співробітництво у використанні Керченської протоки і Азовського моря. За відповідне рішення проголосували 274 депутати. Договір не підтримали фракції „Нашої України“, БЮТ та СПУ. Виступаючи після ратифікації договору, лідер БЮТ Юлія Тимошенко заявила, що „сьогодні відбулася задача Керченської протоки Верховною Радою“. „Пам'ятаєте, ми майже зі зброєю захищали острів Тузла, щоб не здали Керченську протоку, а сьогодні це зробили депутати“, — наголосила Тимошенко, зазначивши, що народ повинен знати імена тих, хто здав його інтереси. Депутати опозиційних фракцій вказували на припустимість схвалення такого договору, а також закидали МЗС те, що воно не допрацювало щодо цього договору і не досягло реальних домовленостей і гарантій від Росії.

пор

Найбільші інвестори в Україні? Заробітчани!

Підготували: Рене КОЧІК, Олекса ЛІВІНСЬКИЙ

Майже 7 мільйонів українських заробітчан за кордоном інвестують в Україну стільки грошей, що вони перевищують державний бюджет України. Фактично, економіка країни функціонує за їхні гроші.

Уповноважена з прав людини Ніна Карпачова оприлюднила цифру, яка багатьох шокувала, — українські заробітчани щомісяця заробляють за кордоном 400 мільйонів доларів США і основну частку цих грошей пересилають в Україну. У 2001 році держава отримала з-за кордону 5,5 мільярда доларів США, що становить половину держбюджету. Львівський банкір В'ячеслав Кокотко погоджується із тим, що українцям перераховують величезні суми грошей. „На мою думку, сума цих коштів цілком реальна. Більше того, мені вона видається навіть заниженою принаймні удвічі“, — сказав він „Львівській газеті“. У 1997 році в українську економіку „влилося“ 10-15 млрд. доларів США. Деякі експерти в Національному Банку вважають, що в окремі роки ця цифра сягає навіть 40 мільярдів доларів США.

Бодай по 100 євро

Ще минулого року в Італії українці заробляли 500-1000 доларів щомісяця (в еквіваленті), нині — 350-600 євро. Такими є заробітки на півдні Європи, тобто в Іспанії, Греції, Португалії й Італії. Шукати щастя приїжджає усе більше українців, тому роботи для всіх не вистачає, а заробітки падають. Українці, яким пощастить з працею у Великобританії, заробляють близько 800 фунтів стерлінгів на місяць.

Фінансові потоки від заробітчан щороку зростають. Якщо припустити, що заробітчанин щомісяця надсилає чи відкладає бодай по 100 євро, то сума утвориться дуже серйозна — 6 млрд. євро на рік. Наприклад, лише вихідці з найменшої області в Україні — Чернівецької — щомісяця надсилають родичам понад 60 млн. доларів США. Таку суму оприлюднив голова громадської спілки „Буковинська партнерська агенція“ Арсеній Анциперов. „Це при тому, що річний бюджет Чернівців становить приблизно 25 млн. доларів, а обласний — трохи більше 100 млн“, — зазначив він.

Житло і освіта

Зароблені важкою працею долари та євро українці, як правило, витрачають на нерухомість і освіту для дітей. Люди, які повернулися із заробітків, купують квартири, які коштують до 30 тис. доларів США. Ще однією статтею витрат є вища освіта. В Україні стрімко зростає кількість

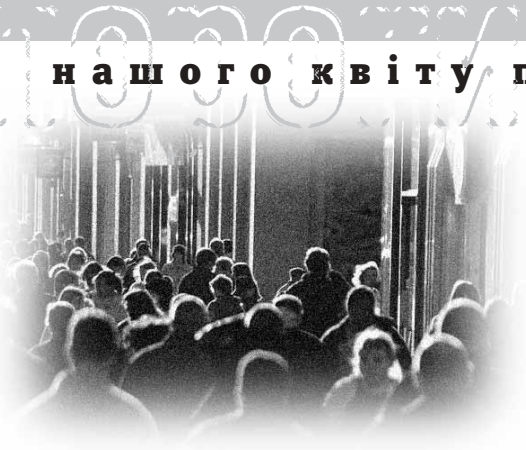

Сам собі інвестором

студентів, хоча державне замовлення не змінюють. Наприклад, у Львівському університеті кількість „платників“ уже перевищила кількість тих, хто вчиться безкоштовно. Певною мірою це вирівнює інтелектуальні втрати, пов'язані з трудовою міграцією, адже за 1997-2001 роки за кордон офіційно емігрували майже 90 тисяч громадян з вищою освітою та майже 128 тисяч — з незакінченою вищою та середньою освітами.

За даними Держкомстату України, середня заробітна плата в промисловості України у 2000 році за годину становила 3 гривні 26 копійок, тобто 60 центів. У Польщі така година коштує втричі більше, в Італії — в 27 разів, в Німеччині — в 53 рази. За різними підрахунками, нині за кордоном на заробітках перебуває 15-25 відсотків працездатного населення. За цим показником Україна — перша. Найбільше українців працює у Росії — близько 1 млн., майже 500 тис. — в Італії, 300 тис. — у Польщі, 200 тис. — у Чехії, 150 тис. — у Португалії, ще 100 тис. — в Іспанії.

✕

Okres Kyjev

Подорож слідами князя Лабірця

Текст: Олекса ЛІВІНСЬКИЙ

Для українців є Словацьчина така собі маленька держава, проїхати яку можна менш як за день. Але відомо, що навіть у цій п'ятимільйонній країні регіони дуже різняться. Скажімо, з погляду Братислави містечко Михайлівці - „далеко на виход”, тобто закинуте десь у східну глибинку, „майже Україна”, і „виходняри” також особливі. З висоти столиці Пряшів, Кошиці, а тим більше Гуменне, Михайлівці і Свидник – мають доволі однозначну загальну назву – „окрес Києв”, тобто... київський район. Однак словацькі українці, чи, якщо хочете, руснаки, здебільшого мають відчуття, що відокремлені від України все тією ж залізною завісою.

Поняття „окресу Києв” зумовлене, звісно, близькістю українського кордону, протяжність якого в Словаччині сягає майже 100 кілометрів. Саме ця лінія часом служить „страшилкою” для жителів багатших західних теренів Словаччини. У Братиславі й нині чимало таких, які б хотіли на цій лінії збудувати такий собі китайський мур, через який би й муха не пролетіла. Однак на „виході”, який живе переважно своїм, окремим життям, переважають зовсім інші думки.

„Гаряча східна кров” і синьо-жовті прапори на установах

Жителі Пряшівського та Кошицького країв справді мають чимало спільного з українцями. Скажімо, символікою міст. Перед будинком міської ради в Михайлівцях майорить справжній... синьо-жовтий прапор. Все, що його відрізняє від українського – це трикутний вріз скраю і маленький герб міста посередині. Синій і жовтий кольори сполучаються на символах Гуменного, Бардіїва, Вранова над Топлею, Гіралтовиць та інших міст Східної Словаччини.

Як і в кожному прикордонному регіоні, на Східній Словаччині переплелися різні народи, релігії, мови, навіть кухні, та кожна тутешня група має свої відмінності

від своєї „великої родини”. „Виходняри” характеризуються високою толеранцією щодо інших культур, народів та релігій. Водночас вони є „шаленими” – жартівливі, в барі швидко „веселяться”, співають і б'ються. Вміють утримувати народні традиції. Жителі Східної Словаччини дуже гостинні, часто бувають центром уваги в колективі. Як і на початку минулого століття, так і зараз багато з них виїжджає за межі країни на заробітки. В XIX столітті до США звідси виїхало близько 150 тисяч осіб. Про село Винне, розташоване на берегах природного однойменного озера та величезного штучного водосховища Земплінська Ширава, навіть ходять жартівливі легенди. Кажуть, що тут вже не залишилось нікого, хто б не побував у Америці. І тому невдовзі це „словацьке море” буде спущене, а на його місці побудують... аеропорт, щоб створити прямий рейс Винне – Нью-Йорк.

Єднає словацьких східняків і локальний патріотизм, „земляцтво”. Доволі помітні відмінності окремих сіл та містечок – у діалекті, поведінці, ремеслі та традиціях. Відомий чеський і словацький режисер Юрай Якубіско, родом зі Східної Словаччини, каже, що „виходняри” ближчі не до Росії, як загалом вважалося, а до Італії – ментальністю, темпераментом та комунікабельністю. „Ми дуже допитливі, як ді-

ти. Тому багато митців, які чогось досягли, походять саме зі Східної Словаччини”, – каже він. Ця коротка характеристика жителя Східної Словаччини цілком придатна і для характеристики типового закарпатця. Який живе за тією ж „завісою”.

Карпатська іділія і американський модернізм

Оточеною з усіх боків горами залізницею з Михайлівців через Гуменне у напрямі до польського Санюку мчить суміш дрезини з автобусом – „Анча”. Кінцева зупинка – Медзілаборце, станція, оточена вагонами з круглим буком. Але так вона називається у словацькій транскрипції, місцеві люди її ж іменують Міжлабірці, або й просто Лабірці. Це дуже маленьке, навіть на словацькі мірки, містечко, розташоване майже на польському кордоні. Три основні вулички, дуже гарний православний храм на горбі, декілька панельних будинків – ось і майже все. Проживає біля 7 тисяч жителів. Головна особливість містечка – що тут всі розмовляють українською мовою, або майже українською. Навіть молодь між собою, навіть цигани. На базарі голосно гоїкають жінки, і дуже важко зрозуміти, чи вони місцеві, чи приїхали десь із Малого Березного підзаробити...

Офіційні словацькі джерела визнають Міжлабірці „значним центром русинської і української культури”. Тут щороку відбувається фестиваль української культури і спорту, драми та мистецького слова. Дуже популярні концерти фольклорних гуртів, з яких найвідомішим є жіноче тріо Марії Мачошко. Цікаво, що саме фольклорна музика звучить у Міжлабірцях у кожному ресторані, крамниці з касетами та сі-ді, автомобілях місцевих „крутеликів”. Чого, на жаль, не скажеш про Хуст або Усть-Чорну. Мабуть, саме тут би Руслана могла продати кілька тисяч касет своїх „Диких танців”.

Вся ця автентичність дуже легко суміщається з... американським модернізмом у музеї Енді Варгола. Батьки цього художника та режисера, який народився вже в заокеанському Пітсбурзі під ім'ям Андрій Ворхола, походять із села Мікова неподалік Міжлабірців. Стараннями місцевого науковця Михайла Бицка, благодійного фонду у Нью Йорку в центрі Міжлабірців у жовтні 1991 року виріс величезний музей родини Ворхолів, де розміщені оригінальні роботи Андрія, його брата Павла та інших членів сім'ї.

Легенда Чортового Камея

Міжлабірці оточені руснацькими селами. За три кілометри від райцентру – село Красний Брід. Чисті приватні будиночки,

Там де живуть віхоняри, руснаки і поп-артисти

врегульована річечка з пішохідними містками до кожного подвір'я. Перше враження — що село виглядає краще за райцентр. Тут проживає відомий у цих краях умілець Андрій Черевко, якого прозивають Русинко. Хоча йому вже понад 80, всю енергію віддає збереженню рідної культури. Його хата у самому центрі села — вся у зелені і у дереві, є музеєм. На другому поверсі у нього знаменита кімната, рівномірно оздоблена планками з-понад 30 сортів дерева, яке зустрічається у Beskidaх місцевих гір — Вигорлату. Дерев'яна люстра для свічок гармоніює з оленячими рогами на стінах, яких тут близько 30. Дерев'яний стіл, крісла, сходи... У журналі — сотні записів різними мовами. Тут Русинко збирає на свята всю свою родину з чотирьох дітей, які зі своїми сім'ями нині проживають по всій країні — від Пряшева до Братислави. Дід Андрій гордий за свій рід, бо і діти, і онуки отримали вищі освіти, працюють у поважних установах і фірмах, а головне, не цураються свого походження. Русинко проектував і брав безпосередню участь у будівництві двох православних храмів у селі, останній з яких був закінчений два

роки тому. Нині на горі Кам'яній він практично самостійно і безоплатно добудовує дерев'яну хату для туристів. Хата вже під стріхою, а перед тим Русинко вичистив ліс, встановив лавиці біля верхів'я. Чому він це робить? Щоб популяризувати культуру і природу.

На Кам'яній є брила — Чортів Камінь, оповитий легендою. Колись під горою був монастир і жили побожні люди. Чорти на мізинцях винесли величезний камінь на гору, щоб спустити його на монастир. Але їх настигла північ, когути заспівали. Втративши силу, вони покинули камінь і свою затію. Той камінь і донині там лежить, подертий чортючими мізинцями. На цій горі князь Лаборець мав мисливський замок, і з Ужгорода приїжджав сюди на полювання. З дружиною він ходив купатися до річки Сваржава. Іменем доньки князя Ярослави потім назвали поле біля річки. Дуже не любили Лаборець угорські пани, ввіймали його і зависили вниз головою над Сваржавою. Потім ця річка і була названа іменем Лабірця. Ці легенди Русинко хоче увіковічнити на таблицях. Йому дуже залежить, щоб вони були дво-

ма мовами — українською і словацькою. Мистецтво полювання взагалі є однією з місцевих традицій. У Міжлабірцях є ресторан „Мисливська дорога” („Половніцка цеста”). Тут Андрій Черевко розробив експонат — лісову годівничку з вовком, біля якого фотографуються відвідувачі. Приваблює відвідувачів не лише ексклюзивна й недорога (100-120 словацьких крон) кухня, а й обслуга — симпатичні дівчата у вишуканому мисливському та народному одязі.

Безробіття і словакізація — головні проблеми русинів-українців

Життя під Вигорлатом, як і сто років тому, нелегке. Безробіття призвело до популярності Комуністичної партії. Завдяки цьому району вона потрапила у парламент. Місцевій інтелігенції болить посилені словакізація серед молоді, у церквах і школах. Людям стало просто все одно, ким писатися, і більшість стала... греко-католицькими словаками. Дійшло до того, що в рідному селі Духновича — Тополі — зовсім „розбомбили” його кімнату-музей. Залишилась одна табличка і недоглянутий бюст. І про це пишуть як русинські, так і українські газети. Розділення одного народу на два табори призвело до суцільної „баламути”. На селах, таких як Красний Брід, люди все рівно не вбачають різниці між українцями і русинами. Бесідувати тут про це взагалі несерйозно. Якщо ви приїхали з України, то вас однаково братимуть за „свого”, і якщо ви львів'янин, і якщо закарпатець... Та ж співачка Мачошко з успіхом виступає як перед членами Русинської Оброди, так і перед Союзом Русинів-Українців Словащини. Ось слова пісні, яка найчастіше звучить у корчмах: „Ти, молода дівчинонько, про кохання забувай, бо я сиджу в криміналі за Вкраїну, рідний край! Ой, сидів я один рочок, ой, сидів я другий рік, прийшли браття-українці, визволять мене на світ!”

Потяг, що їхав із Саноку, швиденько від'їжджав від Красного Броду на південь. У якусь мить стало шкода, що міжлабірцям набагато легше потрапити цим же потягом до Польщі чи до Угорщини, а інколи, з пересадкою на літак, й навіть до Америки, ніж в Україну, де проживають тисячі й мільйони їхніх земляків. Та як би не намагались бюрократи в Брюсселі та Братиславі відгородитися „китайською стіною” від України, Східна Словачина залишиться пов'язана з Україною комерційними і просто дружніми стосунками. У цьому, мабуть, і полягає такий малозрозумілий для західної частини країни феномен „okresu Kyjev”, де живуть „шалені віхоняри”, „прокомуністичні руснаки” та „поп-артисти”. **Х**

784 дні пекла

Наївність за кордоном може привести жінку до нещастя

Підготували

Клара Скрживанкова та Людмила Мороз

Моя доля перед приїздом до Чехії нічим не відрізнялась від долі більшості жінок в Україні. Стандартна автобіографія: школа, технікум, потім працювала два роки на текстильній фабриці, де познайомилася зі своїм майбутнім чоловіком. Далі було гарне весілля, народження двох дочок...

Після декретної відпустки довго не могла знайти роботу. Фабрика, де я працювала, збанкрутувала, та й діти часто хворіли. Зарплати чоловіка постійно не вистачало, а тому виникали сварки. Після сварок чоловік ішов з дому до своїх батьків, спочатку на одну ніч, потім на декілька ночей, потім тижнів. Одного разу прийшов додому і попросив розлучення, бо вже довго зустрічався з іншою жінкою, а брехати не міг. Розлучення не тривало довго, але було дуже болюче. Я не могла зовсім думати про те, що зі мною і дітьми буде потім. Через місяць після розлучення я отямилася і зрозуміла весь жах своєї ситуації - я зовсім не мала грошей.

“Роботу” запропонували просто на вулиці...

Знайомка порадила мені поїхати попрацювати до Чехії, вона сама працювала кілька років. Я довго не вагалася, відвезла дітей в село до батьків, позичила у них грошей.

Знайомка допомогла заповнити формуляри в посольство та подзвонила, аби мене зустріли на вокзалі в Празі. За 2 місяці я вже могла їхати. Була тоді наївна, думала, що у 26 років я, молода і здорова, зароблю багато грошей і повернуся за рік чи два. На всякий випадок перед від'їздом кум мені дав телефон своєї родички, котра також працювала в Празі.

До Праги я приїхала в неділю після обіду. Пасажири швидко розійшлися, а я залишилась сама на платформі, чекала дві години, але ніхто за мною так і не приїхав. Додзвонитися до кумової родички я змогла тільки пізно ввечері. Вона дозволила переночувати кілька ночей у неї. Знайти роботу і житло за 2-3 дні було неможливо.

Був вже третій день після приїзду. Раптом я на вулиці почула українську мову, швидко повернула голову і зустрілася поглядом з якимось чоловіком. Він закінчив говорити по телефону, наздогнав мене, спитав, чи розумію я українську. Через кілька хвилин ми вже розмовляли як старі знайомі. А за півгодини я вже мала роботу: він подзвонив комусь і домовився про зустріч. Пояснив, що працюватиму я в ресторані на кухні. До того ж можу ночувати там в ресторані, тим зекономлю гроші.

Останній день, коли я почувалася людиною

Від першої миті мені було ніяково. Чех, з яким вчора домовились про зустріч, говорив, що я дуже гарна і сильна, питає про моє здоров'я і родину. За годинку приїхали до невеличкої будови, котра дійсно була дуже схожа на ресторан... Як виглядає бордель, я й уявлення не мала. Не могла повірити, що мене, як тварину, будуть продавати і торгуватися. В той день я зрозуміла, що я вже не людина. Проститутка не може бути людиною. То був кінець мого життя. Незважаючи на все, я жива. 784 дні я жила в пеклі.

Одного вечора в борделі з'явилася поліція. Я і ще одна жінка не мали легальних документів, тому нас відвезли до поліції. Що стало з тим борделем і тією жінкою, я не знаю. Я не могла думати ні про що інше, окрім того, що із соромом піду в чеську тюрму. Скаржилася на себе, що не мала відваги на самогубство, коли мене в борделі вже не дуже контролювали. Допитували мене з перекладачем, говорили зі мною російською мовою і чомусь питали про інші речі, ніж я сподівалася. Хвилював їх мій психічний стан, ставлення до того, що я робила та моє здоров'я.

Допомога від “Ла Стради”

Через 3 години після допиту мене несподівано відпустили. Працівники поліції познайомили мене з якоюсь молодого жінкою. Вона спокійно мені розповіла, що працює в організації La Strada, яка має на меті допомагати жінкам, котрі стали жертвами торгівлі людьми. Очевидним і для мене і для неї було те, що допомоги я потребує.

По-перше, я мала змогу жити в квартирі, де почувалася цілком безпечно. По-друге, я мала харчування і одяг. По-третє, а це було дуже важливо, я відвідала кілька разів лікарів-спеціалістів. Моє здоров'я було в такому занедбаному стані, що лікування тривало понад місяць. За цей час я мала змогу відвідати також психотерапевта і юриста. З розмов з ними і працівницею “Ла Стради” я зрозуміла, що здатна жити далі. Бажання повернутися на Україну здійснилось досить швидко. Працівниці “Ла Стради” допомагали мені у всьому, витрачали багато часу, аби я мала змогу все продумати і вирішити, що казати дома, а що не скажу нікому і ніколи. Дивно було для мене, що ця допомога була безкоштовна, що врятування мого життя і життя багатьох таких як я - праця, за яку віддячити можу тільки словами.

Гіркий досвід вчить...

Переконана, що мій досвід перебування у Чехії, консультації з юристами будуть корисними кожній жінці, котра їде пра-

ЗАЯВА СКУ З ПРИВОДУ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Світовий Конгрес Українців у спеціальній заяві, виданій у березні цього року на 48 Сесію Комісії про Статус жінки при ООН, проаналізував теперішню ситуацію, в якій особлива увага надається проблемі торгівлі людьми. "Україна є одним з найбільших джерел людей, які стають жертвами торгівлі. В Туреччині найбільша група жінок, якими торгують, є українки; при військових базах США в Кореї друга найбільша група жінок, якими торгують, є українки; в Ізраїлі відсоток жінок з США, якими торгують, дорівнює 70 %; українки, якими торгують в Нідерландах, складає найбільшу іноземну групу; 70 відсотків жінок з України, які тепер перебувають в Польщі, пов'язані з торгівлею; 80 відсотків жінок, якими торгують в Німеччині, походять з Центральної та Східної Європи та з США; до великих ринків торгівлі українцями зараховуємо також і такі країни: Греція, Кіпр, Італія, Іспанія, Югославія (Сербія та Чорногорія, включаючи Косово), Боснія та Герцеговина, Угорщина, Чеська Республіка, Хорватія, Об'єднані Арабські Емірати, Сирія, Китай, Канада та Японія", - сказано у заяві.

СКУ звернувся до Організації Об'єднаних Націй і урядів із закликом підвищити політичну підготовленість проти торгівлі людьми, проводити кампанії, які запобігатимуть цим діям, підтримувати діяльність неурядових організацій при Об'єднаних Націях, посилити державні закони у справі покарання тих, хто торгує людьми і тих, хто їм допомагає, вжити невідкладні засоби для того, щоб порушники закону були притягнуті до відповідальності, забезпечити гуманітарні послуги жертвам та допомагати їм реінтегруватися в суспільство, ратифікувати та впровадити Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності, включаючи Протокол про запобігання, придушення та карання торгівлею людьми, особливо жінками та дітьми, розвивати міжнародну регіональну та двосторонню кооперацію з країнами виникнення торгівлі людьми, їх перевозу та напрямку, звертати особливу увагу на нові fronti роботи торговців в Центральній та Східній Європі.

✕

цювати за кордон. Потрібно знати про основні вимоги, які ніколи не приведуть жінку до борделю:

- спочатку в'яснити, яка праця пропонується та її умови;
- мати підписану угоду про працю, де би було зазначено, що будете робити, скільки Вам платитимуть, місце праці, кількість відпрацьованих годин, дата початку і закінчення праці;
- подзвонити до консульського відділення країни, до якої їдете, і запитати, які умови праці надаються іноземцям у цій країні;
- своїм близьким залишити інформацію про місто, де працюєте, адресу, телефон, що-небудь: можливо, це допоможе Вас знайти, коли потребуватимете;
- мати медичну страховку;
- мати з собою номери телефонів посольства, центрів допомоги тощо;
- не позичайте грошей у посередників;
- уважно прочитайте оголошення про роботу за кордоном. Якщо у ній мало інформації, якщо обіцяють дуже багато грошей або у ній написаний тільки номер телефону - будьте дуже уважні. Солідний роботодавець або посередник з охотою відповість на кожне Ваше запитання.

Розумію, що цей журнал може не потрапити до рук жертв торгівлі людьми, але можливо, що Ви випадково зустрінете таку людину. Тому пишу декілька порад, що б Ви могли для неї зробити:

- можливо, що така особа не захоче Вам сказати, що вона змушена виконувати якусь працю - не примушуйте її говорити;

- спитайте її тільки, чи не потребує якоїсь допомоги;

- якщо вона виявить бажання з Вами розмовляти, краще це зробити на людному, безпечному місці;

- якщо Ви впевнені, що зустріли жертву торгівлі, але вона налякана і не може з Вами говорити - скажіть їй щось таке: "Мені здається, що допомога Вам не завадить. Я знаю про організацію, котра допомагає жінкам в таких ситуаціях. Подзвоніть туди, якщо маєте бажання".

- пам'ятайте, що торгівля людьми - це організована злочинність, тому будьте обережні і не обіцяйте те, що не зможете для цієї людини зробити. ✕

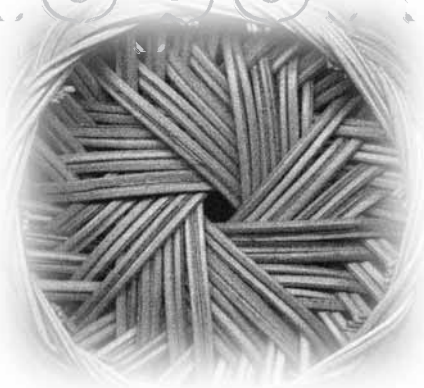

Основою цієї статті були факти з діяльності організації „Ла Страда“. Подібні історії типові для жінок, з якими „Ла Страда“ працює.

SOS і INFO телефонний номер La Strada в Чеській Республіці - 222 71 71 71.

Вівторок, четвер – від 10-ї до 16-ї години.

Середа - від 12-ї до 20-ї години (від 16-ї до 18-ї години маєте змогу говорити російською та українською мовами).

Гості, яким треба залишати прокислу кашу

Текст: МАРЛЕН

Напевно, кожному українцеві у російськомовному товаристві не раз довелось почути фразу типу: „ти панімаєш, я же тоже магу гаваріть па-українски, но зачем? Ми же друг друга панімаєм!“ . „Ага, панімаєм, — подумаєш, - я тебе - напевно, але чи ти мене — навряд чи!“

Ясно, що незадовго з'ясуєш, що не тільки він не може говорити українською, але часто і не розуміє. Ну, щоб не перебільшувати, розуміє приблизно так, як словак - хорвата. Але живучи в Україні, жодна потреба вивчати державну мову не виникає. Українці ж-бо толерантні, „старшого брата“ поважають, і на його „язику пагаваріть“ можуть. Бідні „українофіли“ або в істеріку впадають в такій ситуації, або, ясна річ, вже капітулювали і вчаться приймати факт „двомовності“ України. Про телебачення навіть казати вже не хочу. В українському телебаченні стільки відсотків виділяється українській мові, як у чеському - іноземним. Та ще й послухай ту українську, доки не звикнеш до того „акання“ і „дзизікання“... І де вони набрали тих спікерів, чорт знає...

І тут як блискавка із чистого неба з'явилася інформація, що 14 квітня Національна рада України з питань телебачення та радіомовлення прийняла рішення, що з 19 квітня мовлення на загальнонаціональних каналах та радіопрограмах має здійснюватись виключно українською мовою.

І як вам? Добре слухається?

Прощу вчасно не радіти! Ви повинні не забувати про те, що українські політики - найзавзятіші захисники прав нацменшин і т.д. і т.п... Як почали всі — президент, комуністи і не знаю хто ще жаяхатися, що то неможливо, так це ж би означало, що 12-мільйонне російськомовне населення України тепер позбавлено можливості прослухати чи побачити інформацію „на радном язике“! І як почали підраховувати проценти і числа, наводити номери законів і статей... Без сумніву, всім членам Ради з питань... повинно бути соромно. Уявляєте! Позбавити права!!! Правильно, мене вдома також вчили - ліпше самій не з'їсти, але гостей - як треба пригостити. Але часом так задрісно тим народам, які кислу кашу залишають для гостей...

Короткий словник жаргонної лексики української мови

Леся Ставицька

(Видавництво „Критика“ спільно з Українським науковим інститутом Гарвардського університету, 2003, 336 с.)

Цей словник є спробою лексикографічно зафіксувати швидкозмінний та плинний сленговий шар української мови. Саме ця складова, на переконання користувачів російської „фєні“, не існує, а на переконання користувачів правдиво народної, джерельної, солов'їно-калинової мови — і не повинна існувати. Тим часом доктор філологічних наук, завідувачка відділу соціолінгвістики Інституту української мови НАН України Леся Ставицька, взявши за джерельну базу тексти художньої літератури,

засобів масової інформації, наукових видань, або й просто зразки розмовної мови, уклала словник, який містить сучасну жаргонну лексику різнотипного соціального походження, а також лексику розширеного вживання, що поповнила жаргонізовану розмовну мову.

„У професійного філолога і пересічного мовця, — пише авторка в передмові, — почасти складається уявлення про суто російський характер жаргонного слововживання, неконкурентоспроможність української мови у розмовних, стилістично знижених сферах комунікації, нездатність продукувати сучасні іронічні стилі спілкування. Варто вчитатись у зібрані тут репліки, діалоги, тексти, щоб пересвідчитись в українськості того жаргоновживання, яке, на перший погляд, може здатися прерогативою російських розмовних моделей. Крім того, суржикове слово у суто комунікативному аспекті не завжди свідчить про брак мовної культури чи незнання українського лексичного відповідника: нерідко, особливо в інтелігентських дискурсах, чужомовність підсилює іронічне, сміхове начало, закладене у цій лексиці. Від того, наскільки присутній у свідомості українських мовців національний сміховий вербальний простір, великою мірою залежить виживання та зміцнення комунікативної потужності української мови.

Словник містить понад 3200 слів і 650 стійких словосполучень. Він

Казки лірника Сашка для дітей і дорослих

Цей диск — справжній подарунок кожній дитині, а як підказує назва, можуть його полюбити і дорослі. Записав його Олександр Власюк, учасник гурту „Вій“ та ведучий телевізійної програми „Казки від лірника Сашка“. Якщо ви досі не чули, як лірник Сашко розповідає свої казки, то, я впевнений, ви будете дуже приємно здивовані. В супроводі ліри, дрімби, варгану, шаблі, вовчого виття... та ще купи інших інструментів та звуків, він затагне вас у світ своїх фантастичних, страшених, але

розкриває значення кожного з них, подає його соціальну та стилістичну характеристику, а часом також наводить короткий етимологічний коментар.

Очамимря

(Повість та оповідання)

Олександр Ірванець

Серія „Excerptis excipiendo“, вид. Факт, Київ 2003, 184 с.

Олександр Ірванець – поет, прозаїк, драматург, перекладач. Народився у січні 1961 року у Львові. У 1988 році закінчив Московський літературний інститут ім. Горького. Автор збірок поезій *Вогнище на дощі* (1987), *„Тінь великого класика“* та інші вірші (1991), *Вірші останнього десятиліття* (2001), роману *Рівне/Ровно (Стіна)* (2002). Його поезії та драматургія були перекладені англійською, німецькою, французькою, польською, шведською, російською, білоруською та хорватською

мовами. П'єси Ірванця ставилися на сценах Німеччини, Люксембурга, Казахстану. У Польщі була створена радіоп'єса *Recording*, а у Кракові вийшла окрема книга його драматургії.

Нова книга прози Олександра Ірванця містить найновіші й давніші твори письменника. Повість *Очамимря*, яка й дала назву всій книжці, є, за визначенням самого автора, „казочкою в диггерському стилі“, а насправді – перелицьованою новочасною версією давньої легенди про Кирила Кожум'яку. Оповідання „Львівська брама“ – це химерна інтерпретація сучасної політичної ситуації в країні. Завершується книга чотирма ранніми оповіданнями О. Ірванця з так званого „піонербірного циклу“ – ці твори, написані на початку 90-х років минулого сторіччя, належать до перших спроб Підкарбів „Бу-Ба-Бу“ у жанрі прози.

Народні повір'я

упор. М. Дмитренко, вид. Редакція часопису „Народознавство“, серія „Народна творчість – Кн. 1“, Київ 2000, 132 с.

Ви знаєте, що буде, коли розсипати сіль? А чому не можна їсти з ножа, лизати макогона, махати за столом ногами, подавати щось через поріг, показувати на жабу пальцем, руйнувати лелече гніздо, утиратися з кимсь одним рушником?.. Книга висвітлює маловідоме в світогляді наших предків. Чимало повір'їв і досі не зів'яли завдяки...

Матеріал книги ілюструє специфічну релігійність народного

світогляду, його духовність, високу поетичність, естетику. Щоб полегшити сприймання не зовсім звичного, деякі моменти варто підкреслити, окремі положення прокоментувати. Саме тому сюди ввійшли найрізноманітніші повір'я, що існують: а) як самостійні короткі вислови; б) як зразки, на основі яких побудовані певні магічні дії, обряди, звичаї; в) як джерело й основа легенд, казок, бувальщин, замовлянь, прислів'їв тощо.

Сковорода – не їж зі сковороди, бо будеш у той день дуже сердитися.

Народні загадки

упор. М. Дмитренко, вид. Редакція часопису „Народознавство“, серія „Народна творчість – Кн. 4“, Київ 2003, 128 с.

Усна народна творчість своїм корінням сягає первісних часів, періоду творення мови, панування міфологічного світогляду. Загадка як жанр

дуже давня за походженням. Але загадки виникали не тільки в давні часи, а творилися впродовж всього розвитку людської цивілізації. Основна частина традиційних загадок сформувалася в історичну епоху. Тематика їхня всеохоплююча. Все, що людина бачила, відчувала, чула, потребувало розуміння, осмислення. Загадка мала функції пізнавальні, виховні, ігрові, ініціативні, естетичні, розважальні тощо.

Книга вміщує українські народні загадки про природу, її явища, про світ рослин і тварин, про людину, її матеріальне та духовне життя. Розраховано на

батьків, учителів, вихователів, студентів, учнів. „Ноги на полі, середина надворі, голова на столі.“ (Пшениця)

підготувала Ріта Кіндлерова

також веселих казок ... затагне і більше ніколи не відпустить. Його світ такий цікавий, що, напевно, і вам самим захочеться не повертатись.

Брати Гадюкіни

Рок Легенди України

Чуваки, всьо чьотко! А чьотко все тому, що серія „Рок Легенди України“ поповнилась ще одним диском, без якого уявити собі український рок просто не можливо. І, хоча, група „Брати“ вже не існує декілька років, їхні пісні залишаються на хвилі

популярності, бо такий цікавий, веселий та живий рок-н-ролл не залишить байдужою жодну людину. Диск містить 12 пісень, серед яких такі хіти як, наприклад, „Наркомани на горі“, „Арівідерчі Рома“ чи „Дівчина з Коломиї“.

Краще

Олександр Пономарьов

Олександр Пономарьов вже кілька років вважається одним з найкращих співаків української популярної сцени. На цьому диску зібрані пісні, з яких сьогоднішня українська „Зірка“, починала. Між ними „З ранку до ночі“, „Зіронець“, „А я піду“ та інші. Саме ці сонги притягнули до нього увагу перших фанатів, а потім принесли славу і всенародну популярність. Серед композицій є також пісня „Він чекає на неї“, автором слів і музики якої є інший популярний

український виконавець, вокаліст гурту „Океан Ельзи“, Святослав Вакарчук.

підготував Дмитро Карпенко

„Ні, не для себе ти ростила у серці ті лілії...“

Підготувала
Ріта КІНДЛЕРОВА

Вікторія Їхова народилася 1974 року у Львові, де виросла, закінчила середню освіту й працювала. Від 1995 року живе у Празі. Нині навчається на україністиці філософського факультету Карлового університету в Празі.

Як сама Віка каже, Львів та Прага стали для неї інспірацією, бо розташування міст, їхня атмосфера, історія, архітектура дуже подібні. Мальовничість ренесансного Львова впливає на образотворче мислення молодої поетеси. Віка почала писати вірші вже в дитинстві, коли їздила до родичів до Розточчя на північний захід від Львова. Природа, історія та можливість говорити й писати двома мовами (українською та російською) надали вразливій Віці потенціал, який певно розвивається у Празі. Тут Віка збагатилася ще й третьою мовою — чеською, на якій, разом з українською, пише свої чутливістю наповнені вірші.

У віршах цієї жінки не зустрінемо порожній пафос, національні гасла чи фразерські вигукі. Її творчість приносить внутрішні почуття молодої жінки, з якими може погодитися людина в будь-якому місці світу. Отже, не йдеться про регіональну обмеженість, але про універсальне ставлення до Життя й Слова. Мовний спадок авторці, з одного боку, надає дійсно широкий діапазон, з другого — по-своєму роздвоює та примушує відразу до кількох способів мислення.

Сильна символічність багатьох віршів відкриває простір фантазії, до якої злегка проникають елементи міфології давніх слов'ян. Наприклад, персоніфікація Смерті неначе Зими й Кінця, або християнської містики (мотиви лілеї) чи постійного круговороту життя... Чутливий жіночий пафос відбиває тривожні моменти сучасного кривавого світу, дозволяє питатися "чому?", тикати до власного серця, готового прийняти кожну нещасну душу. Вже згаданий мистецький талант Віка прекрасно використовує у таких віршах, як напр. „Обеліски“, „Осінь“, „Вечір“, де перед читачем нібито зчиняється дія вистави чи якогось фільму.

Вікторія знаходиться на початку, але її голос вже упевнено звучить, і власна лінія знайдена. Сподіваюсь, в майбутньому дочекаємось ще не одного поетичного сюрпризу.

x

Після виставки Макса Швабінського

Твої картини – як вікно
В минулість. Я бачу все,
Що бачив ти. Ті самі барви,
Твої фантазії й думки.
Все це, що душа твоя скривала,
Все це, по чому серце твоє прагнуло!
Ти хотів створити рай!
Ти хотів оживити легенду!
Твій створений прекрасний світ –
Твої Віра, Надія й Любов
Лишаються лише на полотні,
Але дивлячись на них,
Здається, що вони вже тут,
Що вони – між нами.
І в наших снах уже чарують
І нас лікують, щоб ми самі собі допомогли.

22. 2. 2002

Бачу – небо горить –
Чи то вже дорога
сама простилається?
Бачу – море палає –
Чи то вже Світу серце інфаркт
На цей раз уже не в змозі...?
Але ні! Це дорога пряма – огняна,
Вона сяє далеко – за обрій!

Над обрієм – там Ангели злітали
У золоту зброю вбрані,
З блискучими в руках мечами
На сторожі стояли, –
І, як Божественний ескорт,
Крилатим вирієм допроваджали
там – за обрій ...

А за обрієм –
світлом місячно-молочним
Дорога срібна в світі інші
Протинатиме космічну синь...
...Шлях останній, і останній на розлуку по-
гляд, –
Десь там – далеко і високо –
Крізь зорі і тумани Андромеди, –
Лише Мить у вічність вбрана,
В Храмі Воскресіння привіта...

14. 1. 2004

Комета

Пролітала синім небом
Золота Комета.
Пролітала, вогняним хвостом махала, –
Розсівала Людям радість та тривогу.
Своїм сяйвом промовляла:
„Я ще вернусь. Тільки дочекайтесь!”
Люди їй відповідали:
„Будемо чекати! Тільки не принось
Нам погані справи!
А як зустрінеш Бога,
Пригадай йому за нас!”
Через віки знову пролітала
Синім небом золота Комета.
На цей раз хвостом писала:
„Несу, Люди, звістку Вам –
Блаженні ті, хто дочекались,
Вірили й надіялись!
Бог вже є між Вами!”

Лілеї

Сумні лілеї плывуть
Тихою водою.
Гойдаються замріяні
На хвилях забуття...
Зачаровані красуні
Розквітають під час
Місячного сяйва,
Коли під спів русалок
Уся природа завмира...
У святу ніч Купальську
Забуття втрачає
Свою силу
Й виходять із води
Душі наречених,
Утоплені колись...
Як білий вельон
Є для них імла,
Як сукня –
пелюстки з латаття...
У вирію магічному танцюють,
Плетуть із спогадів вінки,
Кидають їх на воду
Й хлюпін тишиною лине,
Лякаючи наш сплячий світ...
... Лише на світанку
В паралізованій тиші
Іскриться з променем роса.
Подує вітер –
Розгойдає лілеї й хвилі,
Задриготить яскравим сяйвом
Давно забута
Діамантова сльоза...

3. 9. 2003

Королівни

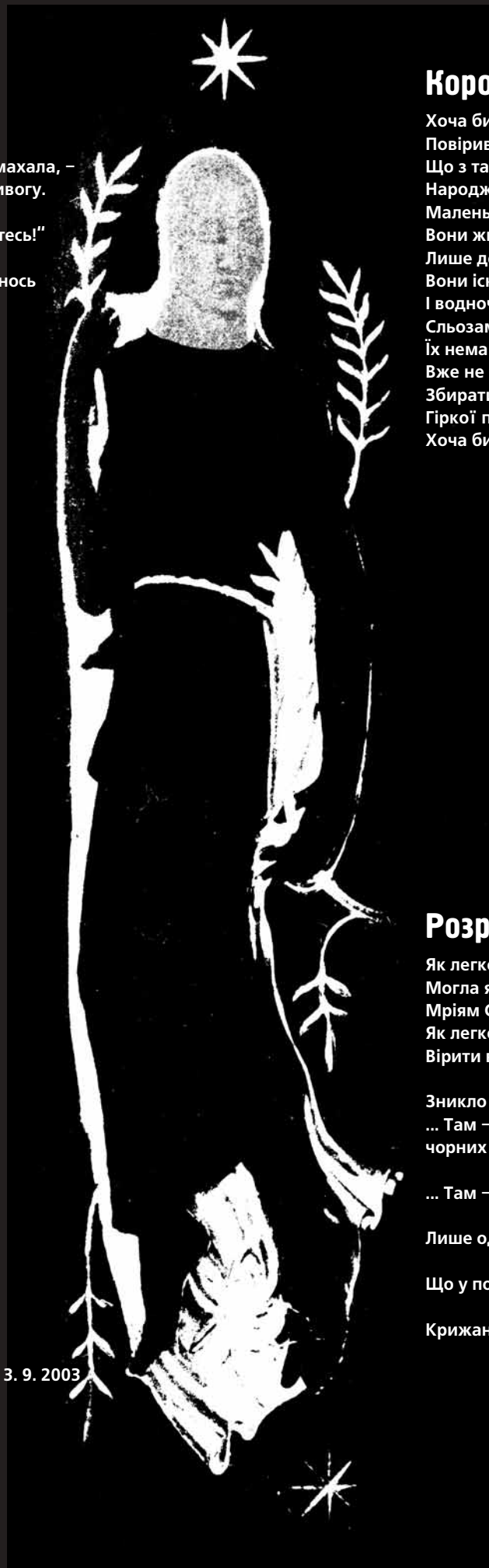
Хоча би хтось, хоча би хтось
Повірів в золотії маки,
Що з таємством світання
Народжують на пелюстках
Маленьких королівен.
Вони живуть недовго –
Лише до першої роси.
Вони іскряться радістю
І водночас вмиваються
Сльозами за прийдешні принци –
Їх нема. А коли прийдуть –
Вже не буде їх. Не буде вже кому
Збирати їх і упиватись сном
Гіркої правди... Маленькі королівни –
Хоча би хтось, хоча би хтось повірів в них...

13. 11. 2003

Розрахунки

Як легковажно тільки
Могла я віддаватись
Мріям Спокушення ?
Як легковажно!
Вірити в Добро – де це
натхнення
Зникло й загубилось?
... Там – у прірві
чорних думок й бажань
і заздрощів...
... Там – в безодні безголосій
і без світла
Лише один єдиний тон тремтів,
як та сирена,
Що у полоні математично-
точного Свавілья
Крижаної логіки пекел...

18. 1. 2004

ТРАВЕНЬ – МІСЯЦЬ СВІТОВОГО КОНГРЕСУ УКРАЇНЦІВ

Допоможіть SKU виконати Ваші доручення

VIII Конгрес SKU, який проходив в Києві 18-21 серпня минулого року залишився на сторінках історії, бо вперше 246 делегатів (з них понад 100 зі східної діаспори) з 32 країн зібралися з усіх континентів світу в столиці України.

Під час Конгресу працювало 10 Комісій і Рад SKU. Перший раз тематика нарад охоплювала всесторонню проблематику України та східної і західної діаспор. Їх праця повністю охопила стан і проблеми українців по цілому світі.

Конгрес у своїх резолюціях доручив керівним органам та Радам і Комісіям SKU впливати на Президента, Уряд і Верховну Раду України, щоб вони здійснили цілу мережу змін у законах, указах і процедурах на шляху до побудови національної держави. Діаспорі Конгрес доручив наступне:

- дбати про розвиток національного виховання у школах України і діаспори;
- дбати про видавання шкільних підручників для України, східної і західної діаспор, які б заповнювали білі плями нашої історії 20-го століття;
- дбати про архіви, громадські організації та наукові установи;
- почати процес і вимагати від Верховної Ради Росії виплати компенсації колишнім ув'язненим українцям, які були примусово вивезені з України в Росію;
- у співпраці з Об'єднанням Українців у Польщі та Світовою Федерацією Лемківських Об'єднань вимагати від уряду Польщі та Європейського Союзу створення комісії розслідування Акції "Вісла" та компенсації для депортованих українців.

Після довгого періоду розгляду заяви, SKU прийнято до Економічної та Суспільної Ради (ЕСР) Організації Об'єднаних Націй (ООН) як неурядову організацію з дорадчим голосом. Одним з питань, з яким SKU звертається на сесії ООН, є торгівля людьми. В цю пору понад 500,000 українських дівчат і молодих жінок опинилися в рабстві світової сексуальної індустрії. Тому SKU покликав надзвичайну комісію, щоб ініціювати та координувати діяльність зорганізованої діаспори для подолання цього злочину.

Ми звертаємось до Вас, щоб Ви допомогли здійснити ці та багато інших доручень, які SKU зобов'язався виконати у таких питаннях: суспільної опіки, захисту людських, громадянських і національних прав та встановлення контакту та мережі зв'язку з українцями, розкиданими по цілому світі. SKU потребує матеріальних засобів, щоб виконувати цю необхідну працю на добро нашої спільної світової української родини.

Місяць травень – це місяць збірки фондів для SKU.

Будь ласка, свої пожертви висилайте на:

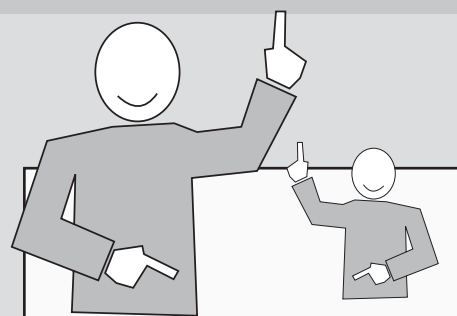
145 Evans Avenue, #207, Toronto, Ontario M8Z 5X8, Canada,

або:

225 East 11th Street, New York, 10003, USA.

Свої пожертви можете надсилати також посередництвом УІЧР.

Імена всіх жертводавців буде публіковано в журналі „Пороги”. Дякуємо.

Станьте міжнародним спостерігачем під час президентських виборів, що відбудуться у жовтні цього року в Україні!

Світовий Конгрес Українців посередництвом Української ініціативи в ЧР пропонує можливість зголоситися до 30 червня ц.р. і таким чином потрапити у список офіційних міжнародних спостерігачів.

Виборча кампанія почнеться 1 липня 2004 р., а перше коло президентських виборів відбудеться 31 жовтня 2004 р. - друге, якщо буде потрібне, 14 листопада 2004 р. Інформації про Центральну Вибірчу Комісію та про вибори є подані на веб-сторінці ЦВК <http://www.cvk.ukrpack.net/>.

Інформації про внесення змін до Закону України "Про вибори Президента України" подані на сайті <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

Пишіть до офісу УІЧР за адресою:

УІЧР – Redakce časopisu Porohy,

Mánesova 10, 120 00 Praha 2 або на

електронну пошту: info@ukrajinci.cz

В наступному номері

травень - червень

Таємниця малювання

на чорному полотні

Про що мовчать замки VI:

„Мукачівський Старий замок”

Оксана Забужко:

уринок із збірки коротких проз
„Сестро, сестро”